

Maria Dzióba

Parafia Lipnica w latach 1978-2002

Rocznik Kolbuszowski 9, 11-70

2006-2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MGR MARIA DZIÓBA

Parafia Lipnica w latach 1978-2002

Niniejszy artykuł poświęcony jest dziejom parafii Lipnica od jej powstania w 1978 r. do 2002 r. Stawia sobie za cel ukazanie dziejów przy uwzględnieniu różnych aspektów funkcjonowania tej kościelnej jednostki administracyjnej. Praca została przygotowana w oparciu o metodę analityczną, analizie poddano różne elementy istnienia i funkcjonowania parafii. Dużą rolę odegrała także metoda historyczna, gdyż opierano się na źródłach historycznych. Stosowano także metodę socjologiczną poprzez zastosowanie tabel.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że opisywana parafia należy do najmłodszych parafii w dekanacie raniżowskim i nie doczekała się jeszcze opracowania swych dziejów. Kościelne dzieje wsi ujmuje częściowo monografia wsi Lipnica, którą przygotował miejscowy nauczyciel historii, dyrektor Szkoły Podstawowej w Lipnicy, Wojciech Mroczka. Praca ta nosi tytuł *Lipnica wieś królewska, lasowiacka, moja ziemia rodzinna*, a ukazała się w 1997 r. Opracowanie to jest pierwszym odrębnym i całościowym ujęciem dziejów wsi Lipnica. Zawiera obszerne informacje dotyczące przeszłości wsi, historii szkolnictwa, a także charakteryzuje społeczność wsi w latach 1802-1860 w oparciu o dane z metryk parafialnych. Wcześniej, w 1994 r., ukazał się w „Przeglądzie Kolbuszowskim” artykuł *Początki dziejów wsi Lipnica i jej nazwa*, podpisany nazwiskiem W. Mroczki, jest to szkic dziejów wsi. W tym samym roku ukazał się kolejny już artykuł dotyczący Lipnicy tego autora *Z dziejów wsi Lipnica w dobie autonomii galicyjskiej*.

W pisaniu niniejszego tekstu wykorzystano źródła rękopiśmienne oraz drukowane, a także opracowania. Przebadano zasoby kilku archiwów kościelnych i państwowych. Najwięcej wykorzystanych źródeł pochodzi z Archiwum Parafialnego w Lipnicy. Tam znajduje się najważniejsze źródło, *Kronika Parafii Lipnica*, prowadzona od 1979 r. Jest ona cennym materiałem do poznania dziejów lipnickiej parafii. Są tam również *Księgi Chrztów*,

Ślubów, Bierzmowanych, Różańca Rodzinnego i Żywego oraz *Księga Ogłoszeń*. Stanowią one najistotniejsze źródła znajdujące się w Archiwum Parafialnym w Lipnicy, które wykorzystano w niniejszym opracowaniu.

Wielu niezbędnych informacji dostarczyło Archiwum Parafii Dzikowiec, przez 400 lat macierzystej parafii Lipnicy. Na szczególną uwagę zasługuje kalendarium noszące nazwę *Księga Znamienitych Wydarzeń Parafii Dzikowiec*, jak również *Kronika Parafii Dzikowiec*. Bogaty obraz kościelnych dziejów Lipnicy dały akta poświęcone parafii Dzikowiec znajdujące się w Archiwum Archidiecezjalnym w Przemyślu. W zasobie tego archiwum znajduje sięteczka poświęcona parafii Lipnica. Można w niej znaleźć wiele pozycji dotyczących interesującego nas tematu. Miejscem kwerendy było też Archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Rzeszowie i Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Rzeszowie. W pierwszym z nich do szczególnie wartościowych należą materiały na temat sztuki sakralnej w Lipnicy. Równie cenna jest praca *Gmina Dzikowiec. Studium wartości kulturowych do studium kierunków zagospodarowywania przestrzennego gmin*, opracowana przez B. Łyżkę, B. Miturę, B. Stopyrę. Dostarcza ona wielu danych o interesującej nas miejscowości.

Sporo światła do historii tworzenia się parafii w Lipnicy wnosi biografia poświęcona ks. Stanisławowi Sudołowi, napisana przez prof. dr. hab. Jana Konefała *Bogu i ludziom bezgranicznie oddany. Życie i posługa duszpasterska księdza Stanisława Sudoła (1895-1981)*. Dzięki niej możemy uzyskać wiele informacji o Lipnicy w latach 70. XX w. Wykorzystano także dane ze schematyzmów diecezji przemyskiej i sandomierskiej. Wielu informacji dostarczają także *Roczniki diecezji przemyskiej*.

Do najważniejszych źródeł drukowanych należą: *Skorowidz wszystkich miejscowości położonych w Królestwie Galicji i Lodomerii, Skorowidz dóbr tabularnych* oraz *Przewodnik statystyczno-topograficzny i skorowidz*. Dzięki nim możemy uzyskać wiele informacji na temat Lipnicy w okresie zaborów. W ukazaniu dziejów miejscowości pomocą były wspomnienia Jana Sudoła z lat 1890-1945 oraz wspomnienia ks. Adama Sudoła *Polska, ojczyzna moja*.

I. POWSTANIE I ROZWÓJ PARAFII

1. Kościelne dzieje wsi

Od początku swoich dziejów Lipnica należała do parafii Raniżów. Pierwsza historyczna wzmianka o Raniżowie znalazła się w przywileju wydanym przez Kazimierza Wielkiego z 1366 r., a dotyczyła ona lokacji królewskiej wsi Dłotowa (późniejsza nazwa

Wola Raniżowska)¹. Początki działalności kościoła w Raniżowie mogły sięgać czasów biskupa krakowskiego Jana Grota (tj. końcowy okres panowania Władysława Łokietka i pierwsze lata panowania Kazimierza Wielkiego), ale parafia mogła zostać założona dopiero po 1366 r., a więc dopiero po lokacji sąsiedniej wioski Woli Raniżowskiej. Wtedy to biskup mógł zatwierdzić fundację, określić prawa i dziesięciny, przydzielić kapłana do pełnienia duszpasterstwa. Aby powstała parafia, musiał być wyznaczony jej fundator, który ją uposażył. To mogło nastąpić po 1366 r., ponieważ wcześniej nie było dla kogo tutaj tworzyć parafii².

Dokładna data erygowania parafii w Raniżowie pozostaje nieznana³. Wiadomo natomiast, że istniała już w 1409 r., bowiem z tego roku pochodzi dokument uposażenia parafii w Łące k. Rzeszowa, na którym podpisał się Szetesław, pleban Raniżowa⁴. W wykazie parafii położonych w archidiaconacie sandomierskim z 1350 r., Raniżów nie występuje. Stąd można przypuszczać, że parafia ta powstała w 2. połowie XIV w.⁵

W 1409 r. wybudowano w Raniżowie modrzewiowy kościół, na miejsce dotychczasowej kaplicy myśliwskiej⁶. Po inkorporacji Rusi Halickiej do Polski, co nastąpiło w 1366 r., odpadła kwestia obrony granic. Wtedy to Raniżów był bazą dla królewskich polowań w Puszczy Sandomierskiej, nosił obok Przyszowa miano drugiego stanu myśliwieckiego⁷. Stąd też na jego obszarze usytuowana była kaplica myśliwska. Raniżów leżał w dobrach królewskich i dlatego parafia została uposażona przez króla⁸.

Źródło historyczne z XV w., jakim jest *Liber beneficiorum* Jana Długosza, podaje obszerną informację o parafii Raniżów. Mówi ono, że wieś Raniżów-Ramyzow, ostatnia w diecezji krakowskiej i bezpośrednio granicząca z diecezją przemyską, ma u siebie

¹ W. Puzio, Raniżów – rys historyczny, „Ziemia Kolbuszowska”, nr 4 (1995), s. 23.

² W. Mroccka, Lipnica wieś królewska, lasowiacka, moja ziemia rodzinna (Varia Kolb. nr 8), Kolbuszowa 1977, s. 133-134; por. J. Rawski, Studium nad osadnictwem południowej części Ziemi Sandomierskiej w połowie XIV wieku, Tarnobrzeg 1996, mapa „Zaludnienie południowej części Ziemi Sandomierskiej”.

³ W. Mroccka, Najstarsze parafie na Ziemi Kolbuszowskiej, „Ziemia Kolbuszowska”, nr 3 (1995), s. 17.

⁴ Tamże, s. 17.

⁵ Tamże, por. J. Rawski, Studium nad osadnictwem ..., op. cit., s. 50.

⁶ W. Puzio, Raniżów – rys ..., op. cit., s. 23.

⁷ M. Piórek, Raniżów – historyczna osada myśliwska i bartnicza z XVI wieku, „Ziemia Kolbuszowska”, nr 4 (1995), s. 26.

⁸ W. Mroccka, Najstarsze parafie ..., op. cit., s. 17.

kościół pod wezwaniem Błogosławionej Marii Dziewicy. Do parafii tej należała wtedy również sąsiadująca wieś Wola Raniżowska⁹. Od 2. połowy XVI w. zaczęły do niej należeć nowo lokowane wsie na królewskich terytoriach tj. Lipnica i Dzikowiec¹⁰.

Od 1572 r. kościelne dzieje Lipnicy należy wiązać z utworzeniem parafii w Dzikowcu. Kościół w tej miejscowości został wybudowany przez ówczesnego sołtysa wsi Lipnica, Andrzeja Kornarzewskiego, wraz z włościanami Lipnicy i Dzikowca. W aktach oficjalatu krakowskiego znajduje się dokument z dnia 25 sierpnia 1578 r., w którym zapisano m.in.: „(...) mieszkańcy Dzikowca i Lipnicy wybudowali kościół i zobowiązali się, że każdy z kmieci uiści na rzecz plebana z gospodarstwa łanowego dwa korce pszenicy i 6 groszy polskich, a młynarze, karczmarze, zagrodnicy, rzemieślnicy i obcy zamieszkujący te wsie każdego roku złożą na ręce plebana po 2 grosze”¹¹. Król Stefan Batory jako patron zgodził się na utworzenie parafii *sui iuris*, a biskup krakowski, Franciszek Krasieński, dekretem z dnia 7 stycznia 1577 r. erygował w Dzikowcu parafię¹². W początkowym okresie, ze względu na małą liczbę wiernych, przynależała do parafii Raniżów jako filia, a pod koniec XVI w. usamodzielniała się¹³.

Pierwszy kościół w Dzikowcu, zbudowany za panowania ostatniego z Jagiellonów, Zygmunta Augusta, uległ spaleniowi w 1657 r. na skutek najazdu wojsk księcia Siedmiogrodu, Jerzego Rakoczego¹⁴. Podczas tego najazdu zaginęły również dokumenty parafialne. Dwa lata później król Jan Kazimierz wydał osobny przywilej potwierdzający erygowanie parafii w Dzikowcu¹⁵. Dokumenty lustracyjne z 1660 r. stwierdzają, że kościół w Dzikowcu był pod wezwaniem św. Mikołaja¹⁶. W akcie erekcyjnym parafia otrzymała 4 łany, które w XVII w. były przedmiotem sporów ze starostą sandomierskim¹⁷. Oprócz tego były tu jeszcze 2 łany,

⁹ J. Długosz, *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis*, t. 2, Cracovia 1864 s. 369-370.

¹⁰ A. Pawiński, *Źródła dziejowe*, t. 15, Małopolska t. 3, Warszawa 1886, s. 202.

¹¹ Cyt. za: B. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*, t. 4, Kraków 2002, s. 430.

¹² Tamże, s. 430.

¹³ M. Piórek, *Szkice do dziejów Dzikowca i okolic* (V. Kolb. Nr 6), Kolbuszowa 1995, s. 38.

¹⁴ Tamże, s. 37-38.

¹⁵ J. Rąb, *Zarys dziejów parafii diecezji przemyskiej*, mps, Przemysł 1973, s. 288.

¹⁶ M. Piórek, *Szkice do dziejów ...*, op. cit., s. 38.

¹⁷ Tamże, s. 38.

które przywłaszczyli sobie wtedy poddani z Dzikowca i Lipnicy oraz lasy zwane Podgrądzie i Zabrzezie. Sprawę tę przedstawił przed urząd lustratorski ówczesny proboszcz ks. Krzysztof Wydzka¹⁸. Parafianie z Lipnicy i Dzikowca przez długie lata w XVII w. toczyli proces z ks. K. Wydzką o dziesięcinę, meszne i inne świadczenia na rzecz Kościoła. Proboszcz oszacował powstałe straty na 800 zł, co stanowiło wtedy dosyć pokaźną kwotę¹⁹. W początkowym okresie parafia Dzikowiec obejmowała dwie wsie: Lipnicę i Dzikowiec, w późniejszym czasie należały do niej również: Kopcie, Płazówka i Nowy Dzikowiec²⁰.

Pod panowaniem austriackim podjęto próbę regulacji sieci parafialnej. W 1787 r. Gubernium we Lwowie, przy współpracy Kancelarii Nadwornej w Wiedniu i Konsystorza Przemyskiego oraz urzędów cyrkularnych, opracowało plan regulacji sieci parafialnej²¹. Planowano utworzenie nowych parafii m.in. w dekanacie głogowskim, a mianowicie w Lipnicy, Woli Raniżowskiej i Wieleńce²². Zakrojone na szeroką skalę plany rozbudowy sieci parafialnej i budowy kościołów nie zostały w pełni zrealizowane. Trudności w tym zakresie wynikły ze strony Konsystorza Biskupiego w Przemysłu, a także władz austriackich, które zaangażowane w liczne wojny zaniechały realizacji projektu. Chłopi, którzy najbardziej byli zainteresowani budową kościoła i utworzeniem parafii, byli na to zbyt biedni²³. Tak więc plan utworzenia parafii w Lipnicy nie został zrealizowany, a wraz z nim zniweczone zostały nadzieje mieszkańców wsi na budowę kościoła parafialnego.

Tradycja mówi, że oprócz świątyni spalonej przez wojska Rakoczego, w Dzikowcu były jeszcze inne świątynie drewniane, które prawdopodobnie spłonęły²⁴. Dopiero kiedy proboszczem został Niemiec, ks. Józef Hauptman, koloniści niemieccy, których osiedlił rząd austriacki w części Dzikowca zwanej odtąd Wildental (dzisiaj Nowy Dzikowiec), wspólnie z miejscową ludnością rozpoczę-

¹⁸ Lustracja województwa sandomierskiego 1660-1664, cz. I, pod red. Oprawki H. i Schuster K., Kraków 1971, s. 140.

¹⁹ J. Muszyńska, Gospodarstwo chłopskie w starostwie sandomierskim 1510 – 1663, Kraków 1991, s. 91.

²⁰ M. Piórek, Szkice do dziejów ..., op. cit., s. 38.

²¹ B. Kumor, Organizacja terytorialna diecezji przemyskiej 1772-1850, „Nasza Przeszłość”, t. 43, s. 161-166.

²² Tamże, s. 163-164.

²³ Tamże, s. 167-168.

²⁴ AP Dzikowiec, Księga Znamienitych Wydarzeń Parafii Dzikowiec, b. s.

li w 1814 r. budowę murowanego kościoła²⁵. Świątynia ta została poświęcona dopiero w 1859 r. przez biskupa F. Wierzchlejewskiego. Jest ona utrzymana w stylu barokowym niemieckim, trzynawowa, z wieżą i sygnaturką²⁶.

Początkowo planowano, że kościół stanie na polach pomiędzy Dzikowcem, Płazówką i Kopciami a Lipnicą od strony Zagród k/Lipnicy. Taka lokalizacja powodowałaby, że droga do kościoła byłaby jednakowa prawie dla wszystkich parafian. Nastąpiła jednak zmiana decyzji i nową świątynię zbudowano kilkanaście metrów od poprzedniej²⁷. Korekta planowanej lokalizacji kościoła była prawdopodobnie spowodowana rozporządzeniem cesarskim z 1784 r. Zakazywało ono grzebania zmarłych w kościele lub na cmentarzu obok kościoła²⁸. Zgodnie z tym rozporządzeniem, kościół wybudowano na byłym cmentarzu, a nowy cmentarz założono w odległości 1 km przy drodze Kolbuszowa – Raniżów²⁹.

Kaplica w Lipnicy została zbudowana przez społeczeństwo wsi oraz ze składek parafialnych jako wotum dziękczynne Panu Bogu za oddalenie zarazy cholery, która tu panowała w 1873 r. Budowano ją w latach 1873-1874³⁰. Poświęcenia obiektu dokonał 7 sierpnia 1874 r. ks. Tadeusz Kielbusiewicz, proboszcz parafii Dzikowiec, na mocy pozwolenia biskupa ordynariusza z Przemyśla³¹. Kaplicę poświęcono pod wezwaniem Matki Bożej Pocieszenia z obowiązkiem odprawienia w niej trzech Mszy św. każdego roku w dniach: 8 maja, 2 sierpnia i 1 września³². Od tego momentu zaraza już się nie pojawiła, nawet w pojedynczym przypadku³³.

Kaplica przez dziesiątki lat była dla mieszkańców Lipnicy namiastką kościoła. Położona w centralnym punkcie wsi, gromadziła mieszkańców na licznych nabożeństwach i mszach niedzielnych. W maju śpiewano *Litanie Loretańską* i pieśni maryjne, a w październiku odmawiano różaniec. W niej też odbywały się sporadycznie chrzty i śluby. Z ofiar mieszkańców Lipnicy zakupiono do kaplicy sprzęt liturgiczny oraz ufundowano ołtarz. Z czasem

²⁵ AP Dzikowiec, Księga Znamienitych Wydarzeń Parafii Dzikowiec, b. s.; M. Dzióba, Życie religijno-moralne parafii Stary Dzikowiec w latach 1945-1995, mps, Kraków 2000, s. 37.

²⁶ Tamże, s. 37.

²⁷ M. Piórek, Szkice do dziejów ..., op. cit., s. 47.

²⁸ B. Kumor, Dzieje polityczno-geograficzne diecezji tarnowskiej, Lublin 1985, s. 51.

²⁹ W. Mrocza, Lipnica wieś królewska ..., op. cit., s. 135.

³⁰ AP Dzikowiec, KPD, b. s.

³¹ Tamże, por. AP Lipnica, KPL, s. 2.

³² Tamże, s. 2.

³³ Tamże, s. 2.

liczba sprawowanych mszy św. wzrosła. Były okresy, że pochodzący z Lipnicy księża sprawowali w kaplicy codziennie ofiarną mszę świętą, tak jak ks. Adam Sudoł w 1945 r.³⁴

Gruntowny remont kaplicy został przeprowadzony w maju i czerwcu 1964 r. Przeprowadzono go z inicjatywy proboszcza z Dzikowca, ks. Stanisława Sudoła³⁵. Na nowo kaplicę w Lipnicy poświęcił tenże dzikowiecki pleban 12 lipca 1964 r. Nie miał on wówczas najmniejszej wątpliwości, że kaplica jest kolebką przyszełego kościoła³⁶.

Kościelne dzieje Lipnicy były związane z dwiema parafiami. Początkowo należała ona do parafii w Raniżowie, a przez 400 lat była związana z parafią w Dzikowcu. Dopiero w r. 1978 stała się samodzielną parafią³⁷.

³⁴ A. Sudoł, *Polska ojczyzna.moja*, (cz. 1.), Sanok 1999, s. 61-62.

³⁵ Zmarli kapłani, ks. Stanisław Sudoł, KDP, R. 67 (1981), z. 3-4, s.139. Ks. Stanisław Sudoł, ur. 16.03.1895 w Raniżowie, uczęszczał do gimnazjum kolejno w Rzeszowie, Samborze i Przemyślu, gdzie po uzyskaniu matury wstąpił do Seminarium Duchownego. Wyświęcony na kapłana 1.06.1919 r. w Przemyślu, skierowany został jako wikariusz do Rakuszawy. Przeniesiony następnie do Wiązownicy był przez dziesięć lat (1.03.1922 – 1.05.1932) wikariuszem, potem proboszczem przez lat 12, aż do lipca 1943 r., kiedy to musiał uchodzić wobec grożącego mu śmiercią wyroku, jaki wydały bandy ukraińskie. Przebywał odtąd w rodzinnych stronach, pomagając w pracy duszpasterskiej proboszczowi w Dzikowcu ks. dr J. Puzio. Tu też został proboszczem niestrudzenie pełniącym kapłańskie obowiązki aż po sędziwą starość. Wyróżniały go: życie modlitwy, umartwienie, bezinteresowność, ubóstwo i umiłowanie konfesjonału. Stał się budowniczym czterech kościołów: parafialnego w Wiązownicy i filialnego w Manasterzu, potem dwóch filii: w Kopciach i Lipnicy (w tym ostatnim miejscu budowę prowadził już wikariusz, ks. M. Józefczyk). Był wicedziekanem jarosławskim, potem wicedziekanem i dziekanem raniżowskim. Odznaczony został godnością kapelana, potem prałata domowego Ojca św. Pawła VI. Zmarł w Dzikowcu 19.03.1981 r. Uroczystościom pogrzebowym dnia 22.03.1981 r. na cmentarzu dzikowieckim przewodniczył bp I. Tokarczuk. Od dnia 2.09.2001 r. jest patronem Gimnazjum i Szkoły Podstawowej w Dzikowcu. Przed budynkiem szkolnym stoi poświęcony mu pomnik. W przekonaniu wiernych jego świątobliwe życie zasługuje na wszczęcie procesu beatyfikacyjnego.

³⁶ J. Konefał, *Bogu i ludziom bezgranicznie oddany. Życie i posługa duszpasterska księdza Stanisława Sudoła*, Sandomierz-Dzikowiec 2001, s. 224.

³⁷ *Jubileuszowy Rocznik diecezji sandomierskiej 2000*, Sandomierz 2001, s. 314.

2. Erygowanie parafii

Zanim została utworzona samodzielna parafia w Lipnicy, tutejsi mieszkańcy, a także władze kościelne przez długie lata prowadziły starania o jej utworzenie. Najpierw zabiegano u władz państwowych o wydanie pozwolenia na budowę kościoła, z nadzieją, że w późniejszym czasie powstanie tu samodzielna parafia. Lipniczanie tęsknili za własną świątynią, kapliczka była zbyt mała, aby pomieścić wszystkich mieszkańców zgromadzonych na niedzielnej czy świątecznej mszy św. Ludzie stali pod gołym niebem, rozproszeni po swoich obejściach i trudno było ich skupić wokół kaplicy³⁸. Lipnica, największa i najliczniejsza wioska należąca do parafii w Dzikowcu, znacznie przyczyniała się do jej gospodarczego funkcjonowania. Nadzieję mieszkańców wsi na własną parafię i świątynię były tym większe, że w 1966 r. biskupem przemyskim został ks. Ignacy Tokarczuk, niestrudzony orędownik budownictwa sakralnego w diecezji.

Nadszedł czas na ostateczne skryształowanie się zamysłów o utworzeniu nowej parafii. Plan ten nie był rzeczą nową. W 1973 r. ks. S. Sudół zwrócił się z prośbą do Kurii Biskupiej w Przemyślu o pełnomocnictwo na podjęcie starań o budowę kościoła w Lipnicy. Wikariusz generalny, bp S. Jakiel, pozytywnie odpowiedział na tę prośbę. W tym samym roku Kuria Biskupia w Przemyślu przesłała do Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie plan budownictwa, w którym przedstawiła potrzebę budowy kościoła w Lipnicy³⁹. Sędziwy już ks. Prałat S. Sudół rozpoczął starania u władz wojewódzkich w Rzeszowie o udzielenie zezwolenia na budowę świątyni. Jak się później okazało, bezskutecznie.

Po odmowie udzielenia stosownego zezwolenia przez władze, z inicjatywą wystąpili emigranci przebywający w Stanach Zjednoczonych. Byli mieszkańcy Lipnicy przebywający w Nowym Jorku zobowiązali się pokryć wszystkie koszty materiałów budowlanych. Do pisma dołączono wyciąg bankowy potwierdzony notarialnie, że Komitet Budowy Kościoła Matki Bożej Pocieszenia w Lipnicy posiada w Stanach Zjednoczonych konto pieniężne przeznaczone na ten cel. Władze wojewódzkie nie wykazały jednak najmniejszego zainteresowania, a prośba Polonii lipnickiej o fundację kościoła w kraju zawisła w próżni⁴⁰. Mieszkańcom nie pozostawało nic innego, jak trwać na modlitwie i czekać cierpliwie. Księża dzikowieccy

³⁸ AP Lipnica, KPL, s. 2.

³⁹ J. Konefał, Bogu i ludziom bezgranicznie oddany. Życie i posługa duszpasterska księdza Stanisława Sudoła (1895-1981), Sandomierz-Dzikowiec 2002, s. 224, 306, 307.

⁴⁰ Tamże, s. 226-227, 308.

od tego czasu częściej przyjeżdżali do Lipnicy w niedzielę i święta, by odprawić msze św. „w kolebce tworzącej się parafii”. Wśród mieszkańców ożywił się natomiast ruch pielgrzymkowy, głównie do Leżajska, w intencji budowy kościoła⁴¹.

W 1975 r. wikariuszem w parafii Dzikowiec został ks. Józef Węgrzyniak⁴². Bardzo często przyjeżdżał odprawić msze św. niedzielne do Lipnicy, zastępując podeszłego w latach proboszcza dzikowieckiego. Widząc ogromne zaangażowanie mieszkańców tutejszej parafii i chęć wybudowania własnej świątyni oraz stałego odprawiania w tutejszej miejscowości niedzielnej Eucharystii, powiedział, aby mieszkańcy Lipnicy wystarali się o tabernakulum. Wykonał je jeden ze stolarzy w Kopciach. Wspomniany kapłan, jako były proboszcz, dobrze rozumiał pragnienia ludzi starających się o własny kościół i zainicjował także zakupienie nagłośnienia, które pozwoliło na lepsze uczestnictwo w jedynej niedzielnej mszy św. licznie zgromadzonym wiernym prawie półtoratysięcznej wioski. W czasie jego pracy jako wikariusza dzikowieckiego i katechety w Lipnicy tutejsi mieszkańcy po zorganizowaniu składki zakupili dzwon, który został przez niego uroczystie poświęcony⁴³. W 1975 r. ks. S. Sudoł otrzymał pozwolenie na przechowywanie Najświętszego Sakramentu w lipnickiej kaplicy⁴⁴. Mieszkańcy nadal ponawiali prośby do ówczesnej władzy z nadzieją, że w końcu uda się uzyskać pozwolenie i rozpocząć budowę. Mimo tego Wydział do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie nadal odsyłał negatywne odpowiedzi. Od chwili złożenia pierwszej prośby, skierowanej do nieprzychylniej władzy, ks. S. Sudoł cały czas ufał, że i na Lipnicę

⁴¹ Tamże, s. 226-228.

⁴² Zmarli kapłani. Ks. Józef Węgrzyniak, KDP R. 67 (1981), s. 140. Ks. Józef Węgrzyniak, ur. 30.08.1930 r. w Wojkówce, po uzyskaniu matury w gimnazjum w Strzyżowie wstąpił w 1950 r. do Seminarium Duchownego w Przemyślu i otrzymał święcenia kapłańskie 10.05.1956 r. Był wikariuszem w Nowym Żmigrodzie od 13.07.1958, w Pysznicy do 31.07.1959, potem trzy miesiące w Mazurach. Z kolei przez 14 lat administrował ekspozyturą w Jabłonce (do 5.09.1973), w końcu jednak wolał pełnić rolę pomocniczej siły duszpasterskiej i odtąd pracował kolejno: we Wróbliku do 10.05.1974, w Słocinie do 1.07.1975, w Dzikowcu do 1.09.1976 i w Ranizowie. Miał talent kaznodziejski. Po dłuższej chorobie zmarł 27.3.1981 r. w szpitalu w Rzeszowie. Uroczystości pogrzebowe odbyły się najpierw 29.03.1981 r. w Ranizowie, potem na następny dzień w Łączkach Jagiellońskich, gdzie spoczął na cmentarzu w swojej rodzinnej parafii. W pogrzebie wziął udział bp B. Taborski.

⁴³ Wywiad z Marią Tęcza (ur. 1925) z dnia 23.03.2003 r.

⁴⁴ AP Lipnica, KPL, s. 2; J. Konefał, Bogu i ludziom bezgranicznie..., op. cit., s. 314.

przyjdzie kolejka⁴⁵. Wobec nieustępliwości władzy raniżowski dziekan, ks. Wojciech Szpytma, proponował Kurii Biskupiej w 1976 r.:

„1) Przedstawić urzędowi wojewódzkim rozbudowę kaplicy na rok 1977. Konto jest, uboczne rozmowy w Rzeszowie przychylają się do próśb delegacji, tylko oczekują zgłoszenia z Kurii Biskupiej. Na budowę nowego kościoła nie dają nadziei. Ludzie są zapaleni.

2) W najbliższym czasie, np. do lipca br., przydzielić osobnego kapłana do obsługi Lipnicy z zamieszkaniem i utrzymaniem w Lipnicy (mieszkanie jest z wszystkimi prawami proboszcza, służąc tymczasem przy obecnej kaplicy). Ten kapłan weźmie wszystkie sprawy rozbudowy kaplicy. Gra na czasie.

3) Ks. Prałata Sudoła zostawić dalej jako proboszcza, ale już tylko w Dzikowcu i dodać mu wikariusza ze względu na lata życia i ku zmodernizowaniu nauki religii i pracy parafialnej”⁴⁶.

Kuria Biskupia, kierując się sugestiami dziekana, skierowała prośbę o rozbudowę kaplicy w Lipnicy w 1976 r., na co władze wojewódzkie wyraziły zgodę 28 lipca 1976 r.⁴⁷ Bp Bolesław Taborski prosił urząd parafii Dzikowiec o przedstawienie Kurii do wglądu projektu technicznego rozbudowy⁴⁸.

Lipniczanie dali wyraz temu, jak bardzo chcieli mieć u siebie własną świątynię oraz duszpasterza, gremialnym uczestnictwem we mszy rezurekcyjnej w Niedzielę Wielkanocną 1976 r., która odbyła się w kaplicy. Była to pierwsza msza rezurekcyjna odprawiona w Lipnicy⁴⁹.

W czerwcu 1976 r. do parafii Dzikowiec został delegowany przez bpa Ignacego Tokarczuka ks. Michał Józefczyk z przeznaczeniem do rozbudowy kaplicy w Lipnicy⁵⁰. Nowo przybyły ksiądz przystąpił do działania. Na samym początku pokierował pracami przy dostawianiu do kaplicy dwu konstrukcji drewnianych z podłogą i otoczonych folią plastikową, tworzących pomieszczenia pozwalające na to, aby ludzie mogli się pomieścić w nich,

⁴⁵ Tamże, s. 310; AAP, 54/4-5, Parafia Dzikowiec, Roczne sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1973, 1975.

⁴⁶ Cyt. za: AAP, 54/4-5, Parafia Dzikowiec, Ocena pracy duszpasterskiej przez ks. Dziekana Raniżowskiego W. Szpytmy.

⁴⁷ Kongregacja Księży Dziekanów Diecezji Przemyskiej, KDP, R. 62 (1976) z. 5 i 6, s. 139; Budownictwo kościelne w Diecezji Przemyskiej, KDP, R. 63 (1977) z. 1, s. 6.

⁴⁸ J. Konefał, Bogu i ludziom bezgranicznie..., op. cit, s. 229, 314.

⁴⁹ Tamże, s. 230.

⁵⁰ Tamże, s. 313.

zwłaszcza na czas deszczu i zimna. Następnie zainstalowano nagłośnienie w kaplicy oraz w prowizorycznych przybudówkach, aby umożliwić kontakt wszystkim wiernym zgromadzonym na mszy świętej. Społeczność wsi tylko czekała na odpowiedni moment, aby zacząć prace przy budowie kościoła. Rozpoczęto je na wiosnę 1977 r., tworząc najpierw znajdującą się na lekkim podniesieniu tymczasową drewnianą kaplicę polową i drewnianą konstrukcję pomieszczenia dla wiernych. W lipcu 1977 r. rozpoczęto właściwe prace przy budowie kościoła, które po czterech miesiącach, mimo różnych trudności, zostały ukończone⁵¹.

Biskup ordynariusz dostrzegł wielką radość i entuzjazm wśród lipniczan, którzy cieszyli się z nowo wybudowanej świątyni. Porównał ją do tej, która towarzyszyła mieszkańcom Izraela, kiedy odzyskali niepodległość⁵². Wszystkie starania i zabiegi mieszkańców wsi, a także głównego inicjatora budowy kościoła w Lipnicy ks. prał. S. Sudoła zaowocowały utworzeniem administracyjnej oddzielnej parafii. Parafia w Lipnicy została erygowana 24 czerwca 1978 r. po wydzieleniu jej z parafii Dzikowiec⁵³. Pomimo że parafia istnieje ponad dwadzieścia lat, dokument erekcyjny nie zachował się i brak go w Archiwum Parafialnym.

3. Budynki kościelne

Bardzo ważnym budynkiem dla funkcjonowania parafii jest plebania. W Lipnicy usytuowano ją kilka metrów za południową ścianą kościoła. Jej budowę rozpoczęto w 1980 r. Wcześniej proboszczowie mieszkali w domach prywatnych, korzystając z gościnności gospodarzy. Przez prawie trzy lata ks. M. Józefczyk mieszkał u Jana Grądzkiego, a ks. E. Ożóg półtora roku wynajmował mieszkanie u Jana Gerlaka. Parafia istniała już dwa lata, a nie było odpowiedniego budynku do pracy duszpasterskiej i urządzania biura parafialnego⁵⁴.

Inicjatywa budowy budynku parafialnego wyszła od proboszcza, ks. E. Ożoga, który miał na uwadze doprowadzenie parafii do prawidłowego funkcjonowania. Na początku maja 1980 r. Rada Parafialna w Lipnicy zdecydowała o rozpoczęciu budowy plebanii⁵⁵.

Proboszcz nie mógł się starać o zezwolenie na budowę,

⁵¹ Informacje na temat rozbudowy kaplicy oraz budowy kościoła w Lipnicy pochodzą z wywiadu przeprowadzonego z ks. M. Józefczykiem (ur. 1946) w dniu 13.05.2003.

⁵² A. Szypuła, *Historia nowych kościołów w Diecezji Przemyskiej*, Rzeszów 1997, t. 2, s. 184.

⁵³ Tamże, s. 184.

⁵⁴ AP Lipnica, KPL, s.3-4,13-20.

⁵⁵ AP Lipnica, KPL, s. 3.

gdyż władze nie uznawały samodzielnej parafii w Lipnicy, traktowały ją jako kaplicę dojazdową parafii Dzikowiec⁵⁶. Chcąc obejść przepisy prawne ówczesnego systemu władzy, ksiądz próbował zakupić działkę pod budowę przyszłej plebanii przez podstawionego mieszkańca wioski. Działania te nie przyniosły rezultatu. Próbując zachować pozory legalnego budownictwa, planowano usytuowanie za kościołem kotłowni, której celem byłoby osuszenie zawilgoconej świątyni. Również i ten plan zawiódł. Sąsiadujący bezpośrednio z placem przykościelnym Jan Paluszek przedstawił w gminie w Starym Dzikowcu plan budynku gospodarczego, który w rzeczywistości miał być plebanią. Niestety projekt o tak dużej powierzchni (100 m²) wzbudził podejrzenia. Gmina w Starym Dzikowcu powiadomiła Urząd Wojewódzki o zamiarach wybudowania plebanii, więc nie było żadnych szans na legalizację któregośkolwiek planu⁵⁷. Nie udzielając zezwolenia na budowę plebanii, władze nie tylko utrudniały pracę duszpasterską, lecz również dezorganizowały podstawowe funkcje parafii⁵⁸.

Budowę plebanii rozpoczęto 4 lipca 1980 r. Wykorzystano przy tym materiały, które wcześniej zgromadził proboszcz. Wobec braku pozwolenia zaczęto budować ją nielegalnie. W *Kronice Parafialnej* znajduje się zapis, który bardzo szczegółowo przedstawia działania władz, mające na celu wstrzymanie wszelkich prac związanych z tą budową:

„7 lipca 1980 roku-poniedziałek:

1. Około godz. 9⁰⁰ dwoje urzędników z Gminy spisało protokół z księdzem i oplombowano mury.
2. Wizyta u księdza i na placu budowy kapitana MO z Rzeszowa z komendantem posterunku z Dzikowca.
3. W porze obiadowej wizyta oficera SB i przestrogi, co będzie, jeśli nie przestaniemy budować.
4. Decyzja Naczelnika Gminy natychmiastowego zaprzestania budowy. Prace kontynuowaliśmy.
5. Dyrektor Wydziału ds. Wyznań przyjeżdża do Dzikowca i w składzie kilkuosobowym przeprowadza się burzliwą naradę z oskarżaniem się wzajemnym za nieprzeciwdziałanie i niepołożenie kresu budowy.
6. Wzwanie na Kolegium karno-orzekające ks. Edwarda Ożoga, proboszcza i Jana Paluszka, sąsiada plebanii. Zapłaciliśmy po 5.000 zł.
7. Sankcje dotknęły murarza prowadzącego budowę.

⁵⁶ Tamże, s. 14.

⁵⁷ Tamże, s. 15-16.

⁵⁸ I. Tokarczuk, *Z przemyskiej twierdzy*, b. m. 1999, t. 2, s. 178.

Nęcano go podatkami, wzywano i przesłuchiowano. Nałożono pod jakimś pretekstem wysokie kary pieniężne (sam nie wiedział za co). Wkrótce wycofał się z budowy, tym bardziej że ukazał się o nim w „Nowinach” szkalujący go artykuł pt. „Łapówkarz”. Praktycznie wszystkie urzędy wojewódzkie i organa ścigana zaangażowano, by nie dopuścić do powstania parafii⁵⁹.

Ta wyraźna złośliwość władzy nie mogła wpłynąć na zwiększenie jej autorytetu, przeciwnie, budziła sprzeciw i opór⁶⁰. Determinacja oraz solidarność zaangażowanych w budowę plebanii pozwoliła na jej szybkie ukończenie, pomimo wymierzonych kar grzywny i decyzji o wstrzymaniu budowy⁶¹. W dwa miesiące od rozpoczęcia budowy, na nowej plebanii odbyło się przyjęcie odpustowe, a 13 listopada 1980 r. proboszcz wprowadził się do nowego budynku parafialnego⁶². Warto w tym miejscu zauważyć, iż budynek plebanii został w całości zaprojektowany przez proboszcza, ks. E. Ożoga. Nad przebiegiem prac budowlanych czuwał również on i z całą pewnością można stwierdzić, że to dzięki jego energii i doskonałej organizacji udało się szybko i skutecznie ukończyć to przedsięwzięcie.

W dwa lata po zakończeniu budowy ks. E. Ożóg zwrócił się do Zakładu Energetycznego w Mielcu celem dopełnienia formalności związanych z instalacją energii elektrycznej na plebanii. Otrzymał odmowny wniosek, gdyż władze nie uznawały Lipnicy jako samodzielnie funkcjonującej parafii. Malowanie dachu na plebanii miało miejsce w 1987 r., wtedy pomalowano również dach na budynku katechetycznym i garażu⁶³. W 2001 r. dokonano wymiany kilku okien na plebanii, a także wyremontowano jadalnię. Dodatkowo zamontowano bramkę wejściową na plebanie od strony północnej. Wymiana dotychczasowego systemu grzewczego na plebanii nastąpiła w 2002 r. Wtedy to został kupiony piec gazowy i na plebanie podłączono gaz⁶⁴.

Tuż za plebanią od południowej strony znajduje się niewielki budynek gospodarczy. Został on wybudowany pod koniec 1982 r. Drogę do tego budynku od plebanii ułożono z betonowych płyt⁶⁵. W 1983 r. od strony zachodniej został wybudowany garaż, który

⁵⁹ Cyt. za: AP Lipnica, KPL, s. 5-6.

⁶⁰ I. Tokarczuk, *Z przemyskiej twierdzy*, op. cit., s. 177.

⁶¹ AP Lipnica, KPL, s. 3.

⁶² AAP, Parafia Lipnica k. Dzikowca, *Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1980*.

⁶³ AP Lipnica, KPL, s. 8-9.

⁶⁴ Tamże, KPL, s. 12.

⁶⁵ Tamże, KPL, s. 6.

połączono dachem i murami z plebanią. W taki sposób powstała sala katechetyczna. Budowa salki katechetycznej nie odbyła się bez ingerencji, zresztą już po raz kolejny, ówczesnych władz. Nie mogąc pogodzić się z faktem istnienia i funkcjonowania parafii Lipnica, nie zalegalizowały one budowy. Dzięki poświęceniu proboszcza oraz budowniczych udało się zakończyć wznoszenie sali katechetycznej, którą poświęcił bp T. Błaszkiwicz 2 września 1984 r.⁶⁶ W niej to uczyła się religii młodzież szkolna przez szereg lat, aż do powrotu religii do szkół.

II. TERYTORIUM I LUDNOŚĆ PARAFII

1. Przynależność do struktur terytorialnych państwowych i kościelnych

Obszar, na którym później założono Lipnicę, zamieszkanym był w IX w. przez polską grupę etniczną⁶⁷. Górne dorzecze obustronnej Wisły na północny wschód od tej głównej rzeki Polski zamieszkiwało plemię, którego ośrodek mieścił się w Sandomierzu, jednak jego nazwa nie zachowała się⁶⁸. Obszar ten w 2. połowie IX w. znalazł się pod wpływem Państwa Wielkomorawskiego, aż do jego upadku w 906 r. Później tereny te przeszły pod wpływ książąt czeskich⁶⁹. Omawiane ziemie zaczęły należeć do państwa Piastów od 988 lub 989 r., kiedy to Mieszko I zajął ziemię Wiślan, powiększając swoje państwo o główne grody: Kraków i Sandomierz⁷⁰. Po podziale Polski piastowskiej na dzielnice w 1138 r., obszary te znalazły się w obrębie Ziemi Sandomierskiej⁷¹.

⁶⁶ Tamże, KPL, s. 6.

⁶⁷ Atlas historyczny Polski, red. W. Czaplinski, T. Ładogórski, Warszawa 1977, Słowiańszczyzna zachodnia w latach około 800-950, s. 3. Tereny w widłach Wisły i Sanu zamieszkiwała ludność, którą zaliczano do grupy językowo polskiej.

⁶⁸ J. Natanson-Leski, Rozwój terytorialny Polski od czasów najdawniejszych do okresu przebudowy państwa w latach 1569-1572, Warszawa 1964, s. 2; mapa pomiędzy s. 40 i 41.

⁶⁹ Zob. J. Wyrozumski, Historia Polski do 1505, Warszawa 1987, s. 76-77; Atlas historyczny świata, red. J. Wolski, Warszawa-Wrocław 1986, Europa w okresie Państwa Wielkomorawskiego, s. 38-39; Historyczny atlas Polski, red. J. C. Pogonowski, Kraków 1996, Państwo Wielkomorawskie, 822-907, s. 43.

⁷⁰ Zob. G. Labuda, Pierwsze państwo polskie, z. 1-2 z serii „Dzieje narodu i państwa polskiego”, Kraków 1989, s. 20, 22; J. Natanson-Leski, Rozwój terytorialny..., op. cit., s. 23; J. Wyrozumski, Historia Polski..., op. cit., s. 77; Historyczny atlas Polski, 989-990... – Mieszko I i jednoczy ziemie Polskie, s. 44.

⁷¹ Por. J. Wyrozumski, Historia Polski ..., op. cit., s. 105.

Lipnica lokowana była w 1559 r. na królewskich ziemiach, nad którymi zarząd pełnił starosta sandomierski⁷². Należała do województwa i powiatu sandomierskiego. Ten stan przynależności przetrwał aż do czasów rozbiorowych⁷³. Dla lepszego funkcjonowania i zarządzania królewskimi ziemiemi starostwo podzielono na klucze. Do XVII w. Lipnica wchodziła w skład klucza przyszwowskiego⁷⁴. Następnie znalazła się w kluczu raniżowskim i należała do niego do 1772 r.⁷⁵ Szlachta z Lipnicy i okolicznych miejscowości brała udział w wyprawach wojennych (pospolite ruszenie) pod dowództwem kasztelana sandomierskiego, tak jak cały stan szlachecki tegoż powiatu⁷⁶.

W wyniku układu rozbiorowego pomiędzy Rosją, Prusami i Austrią w 1772 r., wieś znalazła na obszarze, który włączono do Austrii. Rozbiory Polski zmieniły strukturę administracyjną kraju, również Lipnica kilka razy zmieniała swoją przynależność. W 1773 r. przeprowadzono podział administracyjny Galicji. Wówczas Lipnica znalazła się w cyrkułe pilźnieńskim, którego siedzibą był Rzeszów. Gdy cyrkuły z kolei podzielono na okręgi, Lipnica znajdowała się w strukturach okręgu kolbuszowskiego⁷⁷. Na skutek nowego podziału administracyjnego w 1775 r. weszła w skład okręgu leżajskiego, pozostając nadal w cyrkułe pilźnieńskim⁷⁸.

Również w 1775 r. zaborca powołał Administrację Dóbr; był to zarząd nad byłymi królewskimi ziemiemi. Urząd ten kilka razy zmieniał nazwę, a w 1830 r. nosił miano Administracji Dochodów Skarbowych⁷⁹. Zarząd centralny nad byłymi królewskimi ziemiemi przedstawiał się następująco: niższym szczeblem zarządu były Dyrekcje Okręgowe, inaczej zwane Ekonomiami. Również i ten urząd kilkakrotnie zmieniał nazwę, a w 1833 r. przyjął nazwę Kameralnego Zarządu Okręgowego⁸⁰. Urząd Gospodarczy to odpowiednik

⁷² Atlas Województwo Sandomierskie w drugiej połowie XVI wieku, oprac. zbiorowe pod red. W. Pałucki, Warszawa 1993, cz. 1. Mapy, red. S. Trawkowski, Rozmieszczenie własności ziemskiej, mapa nr 4.

⁷³ Tamże, Część południowa, mapa główna.

⁷⁴ W. Mrocza, Lipnica wieś królewska..., op. cit., s. 32; AWKZRz, Gmina Dzikowiec..., s. 24.

⁷⁵ Lustracja województwa sandomierskiego 1660–1664, s. 137–141. W skład klucza raniżowskiego oprócz Lipnicy wchodziły następujące wsie: Raniżów, Wola Raniżowska, Mazury, Zielonka, Staniszewskie, Dzikowiec; por. W. Mrocza, Lipnica wieś królewska..., op. cit., s. 32.

⁷⁶ Tamże, s. 33.

⁷⁷ AWKZRz, Gmina Dzikowiec..., s. 25.

⁷⁸ Tamże, s. 25.

⁷⁹ W. Mrocza, Lipnica wieś królewska..., op. cit., s. 34.

⁸⁰ AWKZRz, Gmina Dzikowiec..., s. 25.

dominium w dobrach prywatnych; był to już najniższy szczebel zarządzania w Administracji Domen Skarbowych⁸¹. Lipnica do 1833 r. należała do dominium w Raniżowie, później przeszła pod zarząd dominium w Dzikowcu⁸².

W połowie XIX w. zaborca przeprowadził kolejną reorganizację władz administracyjnych i sądowych w Galicji. Na miejsce dotychczasowych cyrkulów powołano okręgi, dzieląc je na powiaty. Wszystkie urzędy podporządkowane były Namiestnictwu we Lwowie. Od 1855 r. Lipnica znajdowała się w obrębie powiatu sokołowskiego w okręgu rzeszowskim⁸³. Ostatnia reorganizacja administracyjna pod panowaniem austriackim nastąpiła w 1867 r. Zlikwidowano okręgi, a w ich miejsce powstały powiaty większe od dotychczasowych. Lipnica weszła w skład powiatu, którego siedzibą była Kolbuszowa⁸⁴. Samodzielna gmina samorządowa w Lipnicy funkcjonowała od 1866 r.⁸⁵ Na mocy ustawy o gminach zbiorowych z dnia 23 marca 1933 r. w miejsce dotychczasowych 64 gmin w powiecie kolbuszowskim, powołano 7 nowych⁸⁶. Lipnica weszła w skład gminy zbiorowej, której siedzibą został Dzikowiec. Obydwie wsie znajdowały się w województwie lwowskim⁸⁷.

Nowy podział administracyjny w okupowanej Polsce wprowadzili Niemcy. Gdy utworzyli 26 stycznia 1939 r. Generalne Gubernatorstwo, w jego skład włączono Lipnicę. Należała ona do dystryktu krakowskiego⁸⁸. Od 1944 r. wieś znalazła się w granicach nowo utworzonego województwa rzeszowskiego, a do gminy Dzikowiec należała do 1954 r.⁸⁹ Gromadzka Rada Narodowa funk-

⁸¹ W. Mroczka, *Lipnica wieś królewska...*, op. cit., s. 34.

⁸² Tamże, s. 34.

⁸³ Skorowidz wszystkich miejscowości położonych w Królestwie Galicji i Lodomerii jako też w Wielkim Ks. Krakowskim i Ks. Bukowińskim, pod względem politycznej i sądowej organizacji kraju, Lwów 1855, s. 115.

⁸⁴ Skorowidz dóbr tabularnych w Galicji z Wielkim Ks. Krakowskim, ułożył T. Piłat, Lwów 1890, s. 106-107.

⁸⁵ AWKZRz, *Gmina Dzikowiec...*, op. cit., s. 27. Gmina jednostkowa obejmowała zazwyczaj jedną miejscowość wraz z przysiółkami. Zob. J. Sudoł, *Moje wspomnienia z lat 1890 – 1945* (V. Kolb. Nr 4), Kolbuszowa 1994, s. 110.

⁸⁶ Tamże, s. 122-123.

⁸⁷ Skorowidz gmin Rzeczypospolitej Polskiej. Ludność i budynki oraz powierzchnia ogólna, cz. 3a, Województwa południowe, Warszawa 1935, s. 8.

⁸⁸ W. Mroczka, *Lipnica wieś królewska...*, op. cit., s. 122.

⁸⁹ Tamże, s. 122.

cjonowała w Lipnicy w latach 1955-1959⁹⁰. Następnie od 1960 wieś należała do Rady Narodowej w Dzikowcu⁹¹.

Kolejne zmiany administracyjne z 1973 r. polegały na przywróceniu gmin, natomiast w 1975 r. zlikwidowano powiaty. W ten sposób Lipnica ponownie weszła w skład gminy Stary Dzikowiec⁹². Reorganizacja dotychczasowych struktur terytorialnych Polski nastąpiła w 1999 r. W jej wyniku przynależność administracyjna Lipnicy wygląda następująco: gmina Stary Dzikowiec, powiat kolbuszowski, województwo podkarpackie⁹³.

Jednym z kryteriów, według którego można określić położenie parafii, jest przynależność do struktur administracji państwowej. Drugim natomiast jest funkcjonowanie parafii w ramach organizacji kościelnej. Chrześcijaństwo na tereny Sandomierszczyzny docierało najprawdopodobniej już w X w., gdyż ten obszar był pod wpływem czeskim. Można przypuszczać, iż znalazł się w obrębie działalności misjonarzy z Czech⁹⁴. Jednakże ziemie objęte panowaniem czeskim nie należały do ich struktur kościelnych⁹⁵.

Po przyjęciu chrześcijaństwa w 966 r. Mieszko I utworzył jedno biskupstwo w Poznaniu dla całego państwa⁹⁶. Zapewne w jego zasięgu znalazły się też ziemie przyłączone w 988/989 r. do Polski. Ważnym wydarzeniem dla rozwoju chrześcijaństwa w Polsce było utworzenie w 1000 r. metropolii kościelnej ze stolicą w Gnieźnie⁹⁷. Na zjeździe gnieźnieńskim utworzono diecezję krakowską i od tej pory tereny, na których później założono Lipnicę, należały do tejże diecezji i metropolii w Gnieźnie⁹⁸.

Najstarszą parafią ziemi kolbuszowskiej był Raniżów i do niej to od chwili lokacji należała Lipnica⁹⁹. W 1577 r. w pobliskim Dzikowcu została erygowana parafia, wtedy też Lipnica została

⁹⁰ WAPRz, zespół 235, sygn. 10, Prezydium GRN w Lipnicy 1955.

⁹¹ W. Mrocza, Lipnica wieś królewska..., op. cit., s. 122.

⁹² Tamże, s. 122.

⁹³ B. Romaniuk, Reforma ustrojowa państwa, „Ziemia Kolbuszowska”, nr 1 (1999), s. 4-5; Nowy Atlas Polski po reformie administracyjnej, Warszawa 1998, wydanie II. Mapy nowych województw i powiatów, s. 20-21, 25; Atlas Polski. Encyklopedia geograficzna świata, red. Z. Otałęga, Kraków 2000, Organizacja Państwa w 1999 r., s. 68-69.

⁹⁴ G. Labuda, Pierwsze państwo polskie, z. 1-2 z serii „Dzieje narodu i państwa polskiego, Kraków 1989, s. 17.

⁹⁵ Zob. Atlas historyczny Polski, op. cit., s. 30.

⁹⁶ Tamże, s. 30.

⁹⁷ J. Kłoczowski, Dzieje chrześcijaństwa polskiego, Warszawa 2000, s. 20.

⁹⁸ Atlas historyczny Polski, op. cit., s. 4.

⁹⁹ W. Mrocza, Najstarsze parafie na Ziemi Kolbuszowskiej, „Ziemia Kolbuszowska”, nr 3 (1995), s. 17.

do niej przyłączona¹⁰⁰. W tym czasie pod względem administracji kościelnej Lipnica należała do archidiaconatu sandomierskiego w diecezji krakowskiej w metropolii gnieźnieńskiej¹⁰¹.

Rozległa diecezja krakowska została podzielona na archidiaconaty i oficjałaty w celu lepszego jej duszpasterzowania. Wszystko świadczy o tym, iż archidiaconat sandomierski, do którego należała parafia w Raniżowie i Dzikowcu, powstał przed rokiem 1191¹⁰². Do zadań archidiacona należało między innymi wizytowanie kościołów i ich rektorów, ze zwróceniem uwagi na liturgię parafialną, czystość obyczajów duchownych i ewentualne nadużycia. Spoczywała na nim także powinność zbadania tego, czy lud zna podstawowe modlitwy i prawdy wiary¹⁰³. Wszelkie sporne sprawy dotyczące spraw kościelnych rozstrzygał wyznaczony przez biskupa oficjał. Przez cały czas przynależności parafii Dzikowiec do diecezji krakowskiej, należała ona do oficjałatu sandomierskiego utworzonego ok. 1392 r.¹⁰⁴

Od początku XVII w. wieś znajdowała się w strukturach dekanatu miechocińskiego powstałego na początku XVII w.¹⁰⁵ Zmiany w organizacji kościelnej nastąpiły po 1772 r., kiedy Austria zajęła południową część diecezji krakowskiej. Na zajętych terenach utworzono tzw. Królestwo Galicji i Lodomerii. Realizując politykę józefinizmu, cesarz Józef II 20 września 1783 r. z zawiślańskiej części diecezji krakowskiej utworzył diecezję tarnowską, która kanonicznie została erygowana w 1786 r.¹⁰⁶ Do niej to wszedł Dzikowiec razem z nowo utworzonym dekanatem głogowskim, do którego odtąd należał¹⁰⁷. Przynależność ta nie trwała długo. W 1786 r. została podpisana umowa cesyjna pomiędzy biskupem przemyskim a biskupem tarnowskim, na mocy której trzy

¹⁰⁰ Tamże, s. 17.

¹⁰¹ Atlas historyczny Polski, Województwo Sandomierskie, cz. 1. Podziały administracji kościelnej, mapa nr 3; S. Litak, Struktura terytorialna Kościoła łacińskiego w Polsce w 1772 roku. Lublin 1979, mapa: Kościół łaciński w Rzeczypospolitej 1772 r., arkusz XVI.

¹⁰² B. Kumor, Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795, t. 4, Kraków 2002, s. 45.

¹⁰³ Tamże, s. 48-49; zob. M. Buliński, Monografia miasta Sandomierza, Warszawa 1879, s. 158-159.

¹⁰⁴ B. Kumor, Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795, t. 4, Kraków 2002, s. 105-107.

¹⁰⁵ A. Dunin-Wąsowicz, Granice administracji kościelnej [w:] Atlas historyczny Polski, Województwo Sandomierskie, cz. 2, red. W. Pałucki, Warszawa 1993, s. 54.

¹⁰⁶ B. Kumor, Diecezja tarnowska. Dzieje ustroju i organizacji 1786-1985, Kraków 1985, s. 45, 50-51.

¹⁰⁷ Tamże, s. 56-57.

dekanaty, w tym głogowski, włączono do diecezji przemyskiej¹⁰⁸. Od tego czasu parafia Dzikowiec, a wraz z nią Lipnica, należała do diecezji przemyskiej i metropolii lwowskiej¹⁰⁹. Od 1949 r. Dzikowiec wchodził w skład dekanatu raniżowskiego, który został wydzielony z dekanatu głogowskiego¹¹⁰.

Biskup przemyski, Ignacy Tokarczuk, mając na celu podniesienie poziomu pracy duszpasterskiej i jej efektywności, dekretem z dnia 27 stycznia 1978 r. podzielił diecezję przemyską na 10 archidiecezji. W skład każdego z nich wchodziło pierwotnie od dwóch do sześciu dekanatów. Dekanat raniżowski wraz z dekanatami tarnobrzeskim i gorzyckim wchodził w skład archidiecezji tarnobrzeskiej¹¹¹. Pierwszym jego archidiecezjanem został mianowany ks. Bolesław Pilek, proboszcz z Grębowa¹¹². Zajmował ten urząd w latach 1978-1987¹¹³. Kolejnym archidiecezjanem tarnobrzeskim był ks. Machał Józefczyk. Pełnił tę funkcję w latach 1987-1992¹¹⁴, czyli do włączenia tego terenu do diecezji sandomierskiej, gdzie nie występują tego rodzaju jednostki administracyjno-duszpasterskie. Archidiecezjani nie posiadali prerogatyw administracyjnych, lecz pełnili zadania duszpasterskie, które nie naruszały kompetencji i uprawnień dziekanów. Wszyscy archidiecezjani wchodziłi z urzędu w skład Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej. Do ich zadań należało wizytowanie parafii dziekańskich na terenie archidiecezji oraz tworzenie ponaddekanalnych struktur duszpasterstwa młodzieży, ministrantów, duszpasterstwa rodzin i innych. W ramach każdego archidiecezjanatu postulowano utworzenie domu rekolekcyjnego z myślą o rekolekcjach zamkniętych dla różnego rodzaju grup duszpasterskich i wspieranie finansowe parafii budujących obiekty sakralne¹¹⁵.

Parafię w Lipnicy erygowano w 1978 r. po wydzieleniu jej z parafii Dzikowiec. Tym samym weszła w skład dekanatu

¹⁰⁸ Tamże, s. 53.

¹⁰⁹ Tamże, s. 73; Historia Kościoła w Polsce, pod red. B. Kumora, Z. Obertyńskiego, t. 2, 1764-1945, Poznań-Warszawa 1974, mapa: Metropolie i diecezje na ziemiach polskich w 1807 r.

¹¹⁰ Rocznik Diecezji Sandomierskiej z lat 1994, 1997, s. 61.

¹¹¹ Archidiecezjani w diecezji: Dekret erekcyjny, KDP, R. 64 (1978) z. 1, s. 23.

¹¹² Rocznik Diecezji Przemyskiej, Przemyśl 1979, s. 207.

¹¹³ Schematyzm Diecezji Przemyskiej 1990, Przemyśl 1991, s. 186.

¹¹⁴ Tamże, s. 50.

¹¹⁵ Archidiecezjani w Diecezji Przemyskiej głównym tematem Kongregacji Księżów Dziekanów- 03.02. 1978 r. w Przemyśle, KDP, R. 64 (1978) z. 2, s. 41-43.

raniżowskiego¹¹⁶. Od chwili utworzenia parafii w Lipnicy funkcję dziekana w dekanacie raniżowskim pełnił ks. Wojciech Szpytma (1974-1981), a następnie od 1981r. ks. Władysław Włodarczyk. Obaj byli proboszczami w Majdanie Królewskim. Wicedziekanami zaś byli: proboszcz z Przewrotnego, ks. Tadeusz Bukala do 1981 r., proboszcz z Kopci, Eugeniusz Gilarski (1981-1991), proboszcz z Woli Raniżowskiej, Eugeniusz Worsa (1991-2001). Obecnie wicediekanem raniżowskim od 2001 r. jest ks. Mieczysław Jagustyn, proboszcz z Krzątki¹¹⁷.

2. Obszar parafii

Na przestrzeni dziejów Lipnicy zmieniała się jej wielkość, tak jak i jej przynależność do struktur administracji państwowej i kościelnej. W chwili lokacji w XVI w. obszar wsi był największy w stosunku do późniejszych stu lat. Poniższa tabela przedstawia liczbę łąnów, które uprawiano w XVI i XVII w.¹¹⁸

Tab. 1. Obszar Lipnicy w XVI i XVII w. według uprawianych łąnów.

Rok	1565	1578	1589	1602	1611	1623	1663
Liczba łąnów	38,5	15,25	30,5	23,5	32,75	14,25	12,75

Zmniejszający się stopniowo obszar nie zmieniał faktu, że w tym czasie wieś była jedną z największych w starostwie sandomierskim¹¹⁹. Rozwój terytorialny Lipnicy nastąpił ma przełomie XVII i XVIII wieku¹²⁰. Wtedy to w północno-zachodniej części wsi powstała osada leśna o nazwie Kopcie¹²¹. Jeszcze w 1740 r. Kopcie wchodziły w skład Lipnicy jako jej przysiółek¹²². W 1. połowie XVIII w. do wsi należały przysiółki: Zagrody, Widełka, a od początku XIX w. również Osia Góra¹²³.

W okresie zaborów w ramach organizacji struktury wiejskiej do Lipnicy zostały przyłączone dwa przysiółki: Jeziorko (powstałe w 1. połowie XVIII w.) i Pniaki¹²⁴. Po zakupie od skarbu austriackiego lasów w pobliżu Lipnicy i Kopci, Błotnicy założyli tam folwark

¹¹⁶ Rocznik Diecezji Przemyskiej, Przemyśl 1979, s. 165.

¹¹⁷ Tamże, s.164; Schematyzm Diecezji Przemyskiej 1990, s.238; AP Lipnica, KPL, s. 10, 12a,29.

¹¹⁸ Tabela opracowana na podstawie J. Muszyńska, Gospodarstwo chłopskie..., op. cit, s. 39.

¹¹⁹ W. Mroczka, Lipnica wieś królewska..., op. cit., s. 34.

¹²⁰ Tamże, s. 35.

¹²¹ Kopcie, „Korso”, nr 42 (1999), s. 12.

¹²² AWKZRz, Gmina Dzikowiec..., op. cit., s. 21.

¹²³ W. Mroczka, Lipnica wieś królewska..., op. cit., s. 36.

¹²⁴ Tamże, s. 36.

Józefów. W jego pobliżu, na części pól zwanych Brzycholina, osadzono 4 rodziny. Tak powstał kolejny przysiółek¹²⁵. Z obszaru Lipnicy w połowie XVII w. wyodrębniła się część miejscowości Płazówka¹²⁶. Najpóźniej, bo w 2. połowie XIX w., powstał przysiółek Góry.

Część gruntów ornych, łąk, pastwisk oraz lasów, znajdujących się na obszarze Lipnicy, należała do właścicieli ziemskich z rodziny Błotnickich. Pierwszy z nich, Józef Błotnicki, zmarł w 1857 r. Jego posiadłości odziedziczył syn Teodor, którego spadkobiercą został Jan Pasek Błotnicki¹²⁷. Strukturę gruntów we wsiach włościańskich (własność mniejsza) i dworskich (własność większa) ilustruje poniższa tabela, która jednocześnie ujmuje całkowity obszar wsi Lipnica.

Tab. 2. Obszar ziemski własności większej i mniejszej Lipnicy w latach siedemdziesiątych XIX w.

Grunty orne w morgach		Łąki i ogrody w morgach	Pastwiska w morgach	Lasy w morgach
Własność większa	175	42	94	2713
Własność mniejsza	2515	566	331	84
Łącznie	2690	680	425	2797

Tabela przedstawia rozdział ziem pomiędzy własnością większą i mniejszą. Majątek własności większej obejmował 3.024 morgi, natomiast własność mniejsza posiadała 3.496 mórg obszaru Lipnicy. Łącznie teren wsi wynosił 6.520 mórg¹²⁸. W latach 80. XIX w. wielkość wsi nie uległa zmianie, utrzymał się również taki sam stan posiadania własności większej i mniejszej¹²⁹. W 1891 r. wielkość wsi nieznacznie się zwiększyła i wyniosła 6.585 mórg i 1.282 sążnie, w tym do dworu należały 3.023 morgi¹³⁰. Lipnica

¹²⁵ Tamże, s. 36.

¹²⁶ M. Skowroński, Powiat kolbuszowski, Krosno 2000, s. 86.

¹²⁷ W. Mrocza, Z dziejów wsi Lipnica w dobie autonomii galicyjskiej, „Rocznik Kolbuszowski”, R. (1988-1993), nr 3, s. 248.

¹²⁸ Tabela opracowana na podstawie *Przewodnika statystyczno-topograficznego i skorowidza obejmującego wszystkie miejscowości z przysiółkami w Królestwie Galicyi*, ułożył K. Oksza-Orzechowski, Kraków 1872 r., s. 44. Obszar podany w morgach austriackich.

¹²⁹ Słownik geograficzny Królestwa Polskiego, t. 5, s. 271. 1 morga austriacka = 57,5464 arów, 1 sążeń austriacki = 1,896484 m. Miary wg. Słownika geograficznego, t. 1, s. 17.

¹³⁰ W. Mrocza, Lipnica wieś królewska..., op. cit., s. 81; por. Skorowidz dóbr tabularnych w Galicji, op. cit., s. 106-107.

posiadała las i pastwiska, które nadał jej dziedzic Józef Błotnicki w ramach uprawnień serwitutowych¹³¹. W 1900 r. całkowity obszar Lipnicy wynosił 3787 ha¹³².

Obecnie obszar parafii Lipnica wynosi 3885 ha, z tego lasy zajmują 1.885 ha, grunty orne, łąki i pastwiska – 1873 ha, natomiast zabudowania, drogi i zbiorniki wodne – 125 ha¹³³. Do Lipnicy należą następujące przysiółki: Brzycholina, Józefów (zwany też Wątokiem), Góry, Zagrody, Podlas¹³⁴. Natomiast Lipnica jako parafia graniczy od wschodu z parafią w Woli Ranizowskiej, od północy z parafią Kopcze i parafią Spie, a od południowego zachodu z parafią Dzikowiec.

3. Ludność

Obszar, gdzie później powstała Lipnica, długo pozostawał nie skolonizowany. Tereny te znajdowały się na pograniczu dwóch odrębnych krajów: Polski i Rusi. W połowie XIV w. ziemie te, oddzielone pasmem puszczy granicznych od wschodu, a także zlokalizowane na skraju Puszczy Sandomierskiej, były słabo zamieszkałe¹³⁵. Dopiero intensywna działalność osadnicza regionu kolbuszowskiego w XV i XVI w. doprowadziła do zaludnienia obszarów puszczańskich¹³⁶.

Od XVI do XVII w. Lipnicę zamieszkiwali głównie kmiecie. Ich liczba ustaliła się na poziomie 52 gospodarstw¹³⁷. Dokładną liczbę mieszkańców wsi znamy z 1787 r.; było ich wówczas 1.137¹³⁸. Natomiast według spisu ludności z 1870 r. Lipnicę zamieszkiwało 2.246 osób¹³⁹. *Słownik Geograficzny...* z 1884 r. podawał, że we wsi mieszkały 2.152 osoby obrządku rzymskokatolickiego¹⁴⁰.

¹³¹ W. Mrocza, Lipnica wieś królewska, op. cit., s. 81.

¹³² Gemeindelexicon der in Reichs- und Provinzialverordneten Reichslande und Länder. Bearbeitung auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung von 31. Dezember 1900, Bol Galitzien, Wien 1907, s. 264

¹³³ W. Mrocza, Lipnica wieś królewska, op. cit., s. 5.

¹³⁴ Tamże, s. 5.

¹³⁵ Zob. J. Rawski, Studium nad osadnictwem południowej części Ziemi Sandomierskiej w połowie XIV w., mapa: Zaludnienie południowej części Ziemi Sandomierskiej.

¹³⁶ M. Skowroński, Powiat kolbuszowski ..., op. cit., s. 25.

¹³⁷ W. Mrocza, Lipnica wieś królewska..., op. cit., s.35; J. Muszyńska, Gospodarstwo chłopskie..., op. cit., s. 10.

¹³⁸ B. Kumor, Organizacja terytorialna diecezji przemyskiej 1772-1850, „Nasza Przeszłość”, t. 43, s. 164.

¹³⁹ Przewodnik statystyczno-topograficzno-topograficzny i skorowidz obejmujący wszystkie miejscowości z przysiółkami w Król. Galicyi i W. X. Krakowskim i X Bukowinie, ułożył K. Oksa – Orzechowski, Kraków 1972, s. 44.

¹⁴⁰ Słownik geograficzny Królestwa Polskiego, t. 5, s. 271.

W Lipnicy zdecydowaną większość stanowiła ludność polska. Nie brakowało również przedstawicieli innych narodowości: Niemców i Żydów. W 1852 r. w Lipnicy mieszkało 35 Izraelitów, w 1856 r. było ich 30, a w 1858 r. – 46¹⁴¹. Wieś zamieszkiwali wyznawcy protestantyzmu. W 1852 r. były tu 2 osoby religii ewangelickiej, w 1852 r. – 12 osób i wreszcie w 1859 r. było ich 13¹⁴². W 1900 r. Lipnicę zamieszkiwało 55 osób, które zaliczono do wyznawców religii mojżeszowej. Pozostali mieszkańcy, a było ich 2.450, to ludność wyznania rzymskokatolickiego. Łącznie w tym czasie we wsi mieszkało 2.505 osób w 474 domach¹⁴³.

Liczbę mieszkańców Lipnicy, którzy należeli do parafii rzymskokatolickiej w Dzikowcu na początku XX w., przedstawia poniższa tabela. Wskazuje ona, że na początku XX wieku liczba ludności systematycznie rosła¹⁴⁴. Natomiast gwałtowny spadek w 1930 r. spowodowany był najprawdopodobniej emigracją i skutkami I wojny światowej. W 1958 r. Lipnicę wraz z przysiółkiem Osia Góra zamieszkiwało 1.840 osób należących do parafii Dzikowiec¹⁴⁵. 8 lat później miejscowości zamieszkiwało 40 osób mniej¹⁴⁶.

Tab. 3. Liczba ludności z Lipnicy należących do parafii Dzikowiec.

Rok	Liczba mieszkańców
1903	2816
1907	3018
1911	3123
1930	1998

Zapoczątkowana w latach 30. XX w. tendencja spadkowa liczby ludności wsi utrzymywała się przez kolejne lata. Było to spowodowane głównie emigracją zagraniczną, na którą udawali się mieszkańcy Lipnicy w poszukiwaniu lepszych warunków życia. Od momentu powstania parafii liczba osób zamieszkujących Lipnicę utrzymywała się na poziomie 1.500. Natomiast od lat 90. XX w. następował systematyczny spadek liczby mieszkańców. Powodem tego stanu rzeczy była ciągle trwająca emigracja, jak również migracja ze wsi do miast. Porównując stan liczebności wsi

¹⁴¹ W. Mroczka, Lipnica wieś królewska..., op. cit., s. 52.

¹⁴² Tamże, s. 52.

¹⁴³ Gemeindelexicon der in Reichstrathe..., op. cit., s.264.

¹⁴⁴ Tabela 3 opracowana na podstawie A. Szypuła, Historia nowych kościołów w diecezji przemyskiej 1966-1993, t. 2, Rzeszów 1997, s. 183. Schematyzm diecezji przemyskiej z lat 1907, s. 102, 1911, s. 98, 1930, s. 61.

¹⁴⁵ Rocznik Diecezji Przemyskiej na rok 1958, s. 100.

¹⁴⁶ Rocznik Diecezji Przemyskiej na rok 1966, s. 108.

z XIX stulecia i z 1. połowy XX w. oraz z 2. połowy XX w. zauważyć można widoczny proces wyludnienia wsi.

Poniższa tabela obrazuje liczbę parafian w Lipnicy w ostatnich dziesięcioleciach, od chwili powstanie parafii. Zaznaczony jest tu wyraźnie systematyczny spadek liczby mieszkańców¹⁴⁷. Przyczyn tego zjawiska należy upatrywać w niemalże nieustannej emigracji, głównie do Stanów Zjednoczonych oraz migracji do miast, a także w malejącym przyroście naturalnym.

Tab. 4. Liczba ludności parafii Lipnica.

Rok	Liczba mieszkańców
1978	ok. 1500
1979	1350
1980	1350
1982	1485
1990	1354
1994	1345
1995	1297
1996	1230
1997	1270
2000	1260

III. MIEJSCA KULTU

1. Kościół parafialny i służba kościelna.

Najważniejszym budynkiem w parafii jest świątynia. Jest ona wzniesiona dla stałych potrzeb kultu publicznego. Sam budynek kościelny przez swoje usytuowanie, rozmiary i swoisty kształt, z daleka zwraca na siebie uwagę. Świadczy, że okoliczni mieszkańcy są ludźmi wierzącymi w Boga i tu gromadzą się dla sprawowania Eucharystii pod przewodnictwem kapłana, a także przyjmowania sakramentów, słuchania Słowa Bożego i wspólnej modlitwy¹⁴⁸.

Kościół w parafii Lipnica zlokalizowany został w centrum wsi, po lewej stronie szlaku biegnącego z Raniżowa do Majdanu Królewskiego. Stoi na miejscu dawnej kaplicy, nieco odsunięty od drogi. Zabytkowa kaplica z 1874 r. została całkowicie zburzona,

¹⁴⁷ Tabela 4 opracowana na podstawie: AAP, 136a, Parafia Lipnica k. Dzikowca, Roczne sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1978, 1979, 1980. 1982; Schematyzm Diecezji Przemyskiej 1990, Przemyśl 1991, s. 241; Rocznik Diecezji Sandomierskiej 1994, s. 324; W. Mroczka Lipnica wieś królewska, op. cit., s. 127; Wykaz parafii w Polsce 1996, Warszawa 1997, s. 235; Rocznik diecezji sandomierskiej 1997, Sandomierz 1998, s. 357; Jubileuszowy rocznik diecezji sandomierskiej 2000, Sandomierz 2001, s. 314.

¹⁴⁸ T. Sinka, Symbole liturgiczne, Kraków, 1991, s. 45.

w ten sposób uzyskano plac pod budowę świątyni¹⁴⁹. Po uzyskaniu zgody od władz na rozbudowę kaplicy w 1976 r., do Lipnicy przybył ks. M. Józefczyk. Trud mieszkańców włożony w starania mające na celu budowę nowego kościoła zaowocował w 1977 r. Wczesną wiosną tego roku zostały rozpoczęte pierwsze prace, zmierzające do wzniesienia w Lipnicy tak bardzo wyczekiwanej świątyni. Po odprawieniu mszy św. 27 lipca 1977 r., poświęcono zebrany materiał budowlany oraz narzędzia pracy.

Nad przebiegiem prac budowlanych czuwał człowiek o niespożytej energii ks. M. Józefczyk. Jednocześnie prowadził on prace związane z remontem kościoła w Dzikowcu, a także nadzorował budowę plebanii w tejże miejscowości. Budowie patronował proboszcz ks. prał. Stanisław Sudół. Poświęcenia kamienia węgielnego 16 sierpnia 1977 r. dokonał bp Ignacy Tokarczuk, przebywający w parafii dzikowieckiej z okazji lokalnych obchodów 600-lecia Diecezji Przemyskiej¹⁵⁰. „Przybył wtedy do Lipnicy Ks. biskup w asyście 12 kapłanów, prowadziła ich banderia konna, kawalkada aut i motorów, tak tryumfalnie przybyli do Lipnicy”¹⁵¹.

W czasie wznoszenia świątyni, księdza i część parafian spotkały dotkliwe kary ze strony władz państwowych. Dopatrzyły się one przekroczenia ram wydanego pozwolenia. Chodziło o przesunięcie ściany kościoła, dzięki czemu uzyskano znaczne

¹⁴⁹ AP Lipnica, KPL, s. 1-2.

¹⁵⁰ G. Polak, *Kto jest kim w kościele*, Warszawa 1999, s. 379-380. Ignacy Marcin Tokarczuk ur. 1.02.1918r. w Zbarażu koło Tarnopola, w rodzinie rolniczej. W latach 1937-1942 studiował na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Świecenia kapłańskie przyjął 21.06.1942 we Lwowie z rąk abp. Eugeniusza Baziaka. Jako wikariusz w latach 1942-1944 pracował w parafii Złotnik koło Podhajec (archidiecezja lwowska), w latach 1944-1945 był wikariuszem w parafii św. Marii Magdaleny we Lwowie, następnie w latach 1945-1946 wikariuszem w parafii Chrystusa Króla w Katowicach. W latach 1947-1950 r. proboszcz parafii Łabunia koło Lęborka, 1952-1962 – wykładowca przedmiotów filozoficznych i katolickiej nauki społecznej w Warmińskim Seminarium Duchownym „Hosianum” w Olsztynie, 1953-1956 – proboszcz parafii Gutkowa koło Olsztyna, 1957-1960 – duszpasterz akademicki w Olsztynie, 1962-1965 – adiunkt na Wydziale Teologii KUL. Nominacją na biskupa przemyskiego przyjął 3.12.1965. W latach 1966-1993 był członkiem Rady Głównej Episkopatu Polski, Komisji Episkopatu ds. Duszpasterstwa Ogólnego, Komisji ds. Budowy Kościołów. Mianowany 25.03.1992 pierwszym arcybiskupem metropolitą nowo utworzonej metropolii przemyskiej, od 14.04.1993 na emeryturze, z racji osiągnięcia 75. roku życia. Jego dewiza biskupia: „Bóg jest Miłością”.

¹⁵¹ J. Konefał, *Bogu i ludziom...*, op. cit., s. 231; AP Lipnica, KPL, s. 2.

powiększenie przestrzeni użytkowej, zresztą wciąż wyraźnie za małej. W listopadzie miał miejsce generalny „najazd” władz wojewódzkich (Wydział ds. Wyznań) i przedstawicieli gminy. Wydano decyzję wstrzymującą prowadzenie dalszych prac budowlanych, wymierzono karę grzywny dla ks. M. Józefczyka i kierownika budowy. Mimo zakazu prace prowadzono dalej. Wobec tego ponownie nałożono na księdza karę grzywny przez Kolegium Karno-Administracyjne przy Urzędzie Gminy w Starym Dzikowcu, w wysokości 5.000 zł. Podtrzymano zakaz prowadzenia prac wykonawczych i wstrzymano pobór energii elektrycznej do kościoła. Pomimo różnych szykan, dzięki ofiarności mieszkańców Lipnicy oraz pracy ks. M. Józefczyka, udało się ukończyć budowę¹⁵². W święto Chrystusa Króla 20 listopada 1977 r. poświęcono kościelny krzyż. Uroczyste poświęcenie nowego kościoła pod wezwaniem Matki Bożej Pocieszenia odbyło się tydzień później¹⁵³. Dokonał tego bp Tadeusz Błaszczewicz¹⁵⁴.

¹⁵² AP Lipnica, KPL, s. 2-3.

¹⁵³ Tamże, s. 3.

¹⁵⁴ K.R. Prokop, Biskupi Kościoła Katolickiego w II Rzeczypospolitej. Leksykon biograficzny, Kraków 1998, s. 20-21. Bp Tadeusz Bogusław Błaszczewicz urodził się 21.09.1916 w Przemyślu, w rodzinie nauczycielskiej. Szkołę podstawową ukończył w Husowie koło Łańcuta, następnie w latach 1927-1935 kształcił się w gimnazjum oo. Jezuitów w Chyrowie, gdzie też uzyskał świadectwo dojrzałości. W latach 1935-1936 odbył służbę wojskową w Szkole Podchorążych przy 24 Dywizji Piechoty w Jarosławiu. Po jej zakończeniu rozpoczął w 1936 r. studia w zakresie filologii klasycznej na Wydziale Filozofii UJ, przerwane przez wybuch II wojny światowej. We wrześniu 1939 r. został zmobilizowany. Walczył w szeregach I Batalionu 17 Pułku Piechoty Armii „Karpaty” na linii Dunajec-Lwów. Po rozwiązaniu pułku 19.09.1939 powrócił do Husowa. W 1944 r. wstąpił do przemyskiego WSD z siedzibą w Brzozowie, gdzie odbył w latach 1944-1949 studia filozoficzno-teologiczne. Świecenia kapłańskie przyjął 19.06.1949 z rąk biskupa przemyskiego F. Bardy. Od 4.07.1942 do 09.1949 pracował jako wikariusz w parafii Podwyższenia Krzyża Św. w Rakszawie, po czym skierowany został na dalsze studia na Wydział Filozofii Chrześcijańskiej KUL (1950-1952). Mianowany został drugim, a następnie pierwszym prefektem oraz wykładowcą psychologii i pedagogiki, lektorem języka łacińskiego i greckiego w WSD w Przemyślu. Sakrę biskupią przyjął 29.06.1970 w bazylice katedralnej pw. św. Jana Chrzciciela i Wniebowzięcia NMP w Przemyślu z rąk bpa Ignacego Tokarczuka. W Kurii Biskupiej przewodniczył Wydziałowi Nauki Chrześcijańskiej (Katolickiej). Był członkiem Komisji Liturgicznej. Od 1970 kanonik gremialny (następnie dziekan i od 1983 r. prepozyt) przemyskiej Kapituły Katedralnej. Członek Komisji Episkopatu Polski ds. Liturgii i ds. Powołań Duchowych. Delegat Episkopatu ds. Duszpasterstwa Służby Liturgicznej i opiekun Ruchu

Budowa kościoła była wielkim przedsięwzięciem, które zjednoczyło wspólnotę parafialną pod przewodnictwem ks. proboszcza, jak również wiernych świeckich, którym świątynia ma służyć jako miejsce spotkania z Bogiem. Uwarunkowania dziejów, zamożność i ofiarność parafian, talent architekta i budowniczych wpłynął na ostateczny kształt dzieła. Projekt świątyni wykonał mgr inż. arch. Roman Orlewski z Rzeszowa. I tak, w ciągu zaledwie czterech miesięcy, powstał dwupoziomowy, nowoczesnej architektury kościół, zbudowany z cegły i betonu. Posiada on długość 20,5 m i szerokość 14,5 m.

Kościół jest otynkowany, pokryty wielospadowym dachem z blachy. Wieńczy go krzyż. Dach na kościele jest widoczny praktycznie tylko od strony wschodniej. Wejście główne do świątyni znajduje się od strony południowej, są również jeszcze trzy wejścia boczne. Dwa prowadzą od wschodu, z tym że jedno z nich wiedzie do kościoła dolnego. Od strony zachodniej znajduje się natomiast wejście do zakrystii.

Miejsce kultu, jako wnętrze, w obrębie swoich ścian żyje życiem przedmiotów, to jest wyposażenia, dekoracji i urzędzenia, dzięki którym w świątyni panuje nastrój świętości¹⁵⁵. W dolnej kondygnacji kościoła znajduje się kaplica Św. Krzyża, jest tam również droga krzyżowa umieszczona na ścianach bocznych. Została wykonana przez mgr R. Rybę z Rzeszowa, a jest to drzeworyt w lipie. Od strony wschodniej w dolnym kościele znajduje się salka, w której dawniej odbywały się lekcje religii oraz spotkania oazowe, a także zakrystia.

Gdy proboszczem został ks. Edward Ożóg, przystąpił do prac wykończeniowych przy kościele. Najpierw zajął się urządzeniem wnętrza kościoła. W górnym kościele znajduje się ołtarz główny, który przedstawia Chrystusa ukrzyżowanego, pod krzyżem dwie postacie i Matka Boża. Ołtarz został wykonany jesienią 1982 r. i wiosną 1983 r. przez R. Rybę. Wcześniej projekt został zatwierdzony przez Komisję Artystyczną przy Kurii Biskupiej w Przemyślu¹⁵⁶. W ołtarzu głównym umieszczony został obraz Matki Bożej Pocieszenia, który poświęcił bp T. Błaszkiwicz 2 września 1984 r. podczas uroczystości odpustowej. Wcześniej, na sumie w Święto Macierzyństwa MB 1 stycznia 1984 r., specjalnym Aktem Zawierzenia proboszcz oddał parafię w opiekę Matce Bożej. Obraz w ołtarzu głównym jest autorstwa p. Mendychowskiego

„Światło-Życie”. Zmarł w Przemyślu 07.06.1993, został pochowany w grobowcu przemyskiej kapituły katedralnej.

¹⁵⁵ C. Zieliński, *Sztuka sakralna*, Poznań 1960, s. 29.

¹⁵⁶ AP Lipnica, KPL, s.6.

z Przemyśla, ozdoby wykonał p. Stelczyk z Jarosławia, a pozłocił go p. Zagólał z Przemyśla¹⁵⁷.

Kościół posiada jedną nawę, w której umieszczony został ołtarz boczny z zabytkowej kaplicy. Widniejący w nim obraz Matki Bożej Szkaplerznej został poddany konserwacji w 1980 r., a dokonał tego ks. Tadeusz Stawiarski. Renowację i pozłocenie ołtarza wykonał natomiast p. Maciołek z Gnojnicy k. Sędziszowa. Odrestaurowany ołtarz wraz z obrazem został umieszczony w bocznej nawie kościoła w 1983 r.¹⁵⁸ Należy dodać, iż dzięki staraniom proboszcza ks. E. Ożoga ołtarz boczny został odnowiony i do dzisiejszego dnia stanowi dziedzictwo wiary oraz historii dla całej społeczności Lipnicy. Obok ołtarza bocznego znajduje się ołtarzyk Matki Boskiej Częstochowskiej, który został wykonany na przełomie lat 1987 i 1988. Wstawiono go do kościoła 2 lutego 1988 r.

Do innych sprzętów kościoła parafialnego w Lipnicy należą: chrzcielnica wykonana w 1985 r. oraz namalowane na płótnie stacje Drogi Krzyżowej. Zarówno chrzcielnicę, jak i Drogę Krzyżową wykonał p. Lenar, nauczyciel w Liceum Sztuk Plastycznych w Jarosławiu. Na ścianie zakrystii, prostopadłej do ołtarza głównego, jest zawieszony obraz „Ostatnia Wieczerza”, wierna kopia obrazu Leonardo da Vinci; namalował go kopista Mendychowski. Kolejne malowidła przedstawiają MB z Dzieciątkiem i Ukrzyżowanie Pana Jezusa. Oba obrazy wykonał p. Kwaśniewski ze Stalowej Woli. Na ścianie nawy bocznej, tuż nad chrzcielnicą, umieszczony jest portret papieża Jana Pawła II. W kościele znajduje się 7 witraży figuralnych, które pełnią funkcje okien. Na oknach umieszczone są nazwiska fundatorów. Nad schodami prowadzącymi na chór zamontowano okno wykonane z kolorowego szkła¹⁵⁹.

Sufit w świątyni w całości pokryty jest boazerią, umieszczono na nim również dekoracje i obrazy wykonane przez p. Urbana z Krakowa¹⁶⁰. Ławki oraz boazerię do kościoła wykonał miejscowy stolarz, Józef Wilk, w 1981 r. On również zrobił stopnie pod chrzcielnicę, ołtarz boczny i ołtarzyk MB Częstochowskiej¹⁶¹. Po lewej stronie od wejścia głównego usytuowana została dzwonnica. Zbudowana jest z cegły; znajdują się na niej trzy dzwony. Dzwonnica zwieńczona jest krzyżem. W 2002 r. zmieniono dach na dzwonnicy, pokrywając ją miedzianą blachą¹⁶². Wokół kościoła

¹⁵⁷ Tamże, s. 7-8.

¹⁵⁸ Tamże, s. 6.

¹⁵⁹ Tamże, s. 7.

¹⁶⁰ Wywiad z ks. Michałem Józefczykiem (ur. 1946) w dniu 13.05.2003.

¹⁶¹ AP Lipnica, KPL, s. 7-8.

¹⁶² Tamże, s. 28.

zasadzone są kwiaty i krzewy ozdobne, ułożony jest również chodnik wykonany z kostki brukowej. Plac, na którym stoi świątynia oraz budynki parafialne, jest ogrodzony w całości metalowym płotem¹⁶³. Tuż za kościołem, obok sali katechetycznej, znajduje się posąg papieża Jana Pawła II, wykonany w 1984 r. przez panią Matwój nauczycielkę Liceum Sztuk Pięknych w Jarosławiu¹⁶⁴.

Remontu przeciekającego dachu na kościele dokonano w 1987 r. Następnie pomalowano dach oraz ogrodzenie. Nowoczesne ogrzewanie gazowe w świątyni zainstalowano w 1997 r. Prace związane z remontem zewnętrznej elewacji na kościele zostały przeprowadzone wiosną 2001 r. Kolejne malowanie dachu świątyni miało miejsce jesienią 2002 r.¹⁶⁵

Od chwili powstania parafii Lipnica istniała w nim służba kościelna. Należą do niej kościelny i organista. Pierwszym kościelnym był Jan Grądzki. Pełnił on tę funkcję w latach 1977-1978. Po nim posadę kościelnego pełnił Bronisław Drapała, który solidnie wypełniał obowiązki przez 18 lat, aż do śmierci w 1997 r. Po nim służbę w kościele przejął jego najmłodszy syn, Marek Drapała. Od samego początku istnienia parafii funkcję organisty sprawuje Antoni Grądzki. Rozpoczął grać na kościelnych organach jako 19-latek. Jest on samoukiem, który dobrze opanował znajomość muzyki¹⁶⁶.

2. Cmentarz

W nowo powstałej parafii rozpoczęto prace mające na celu założenie cmentarza. Dotychczas zmarłych grzebano na cmentarzu w macierzystej parafii w Dzikowcu¹⁶⁷. Nową nekropolię zlokalizowano w odległości 800 m od kościoła¹⁶⁸, na tzw. „klinie”, po lewej stronie drogi do Dzikowca, obok pól zwanych „sadzawczyny”¹⁶⁹. Prace przy budowie cmentarza rozpoczęto w miesiącach letnich 1979 r. Parafianie podnieśli poziom działki poprzez nawożenie ziemi. Parcela ta została wcześniej zakupiona u Jana Golisa¹⁷⁰. Po podwyższeniu terenu przeznaczzonego na cmentarz został on

¹⁶³ AAP, 136a, Parafia Lipnica k. Dzikowca. Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1982.

¹⁶⁴ AP Lipnica, KPL, s. 6.

¹⁶⁵ Tamże, KPL, s. 11-12, 28.

¹⁶⁶ AAP, 136a, Parafia Lipnica k. Dzikowca. Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1979.

¹⁶⁷ Tamże, 136a, Parafia Lipnica k. Dzikowca. Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1979.

¹⁶⁸ Rocznik Diecezji Sandomierskiej 1997, s.358.

¹⁶⁹ W. Mrocza. Lipnica, wieś królewska, op. cit., s. 138.

¹⁷⁰ AP Lipnica, KPL, s. 3.

ogrodzony drewnianym płotem na cementowych fundamentach¹⁷¹. Pracami związanymi z grodzieniem kierował nowy proboszcz ks. Edward Ożóg. Pierwszą osobą pochowaną na lipnickim cmentarzu 26 sierpnia 1979 r. była Ewa Konefał.

Wejście na cmentarz usytuowane jest od strony drogi do Dzikowca. Od wejścia biegnie alejka, wzdłuż której rosną krzewy ozdobne. W połowie cmentarza alejka skręca w prawo, dzieląc tym samym cmentarz na dwa sektory. Po prawej stronie od wejścia głównego znajduje się miejsce, gdzie mieszczą się grobowce. W lewym sektorze są same nagrobki. Groby dzieci znajdują się po lewej stronie od wejścia. Cmentarz jest uporządkowany. Poszczególne zmarli są chowani kolejno, co przyczynia się do zachowania porządku. W samym środku usytuowany jest dębowy krzyż cmentarny.

W 1995 r. Jan Golis przekazał na rozbudowę cmentarza działkę graniczącą z nim bezpośrednio od strony północnej¹⁷². W 2002 r. proboszcz zainicjował ogrodzenie całego cmentarza oraz zmianę dotychczasowego ogrodzenia. W tym celu został powołany Komitet Budowy Ogrodzenia Cmentarza, który zbierał na ten cel dobrowolne datki pieniężne parafian¹⁷³. Prace przy grodzieniu trwały od września do listopada 2002 r.¹⁷⁴. Wcześniej ks. E. Ożóg przeprowadził notarialnie przekazaną działkę na własność parafii. Obecnie na nekropolię są dwa wejścia: od strony drogi do Dzikowca oraz nowe od strony północnej.

Dotychczas w Uroczystość Wszystkich Świętych po głównej mszy św. o godz. 11⁰⁰ z kościoła parafialnego wyruszała procesja na cmentarz. Następnie odbywały się modlitwy za zmarłych i procesja po cmentarzu, z licznym udziałem wiernych. Wśród nich było bardzo dużo wiernych pochodzących z Lipnicy i w tym dniu odwiedzających groby najbliższych¹⁷⁵. Pierwsza msza św. w dzień Wszystkich Świętych odprawiona została na cmentarzu w 2002 r. Ponieważ gromadzi ona dużą liczbę wiernych, planowana jest budowa kaplicy cmentarnej, która pozwoliłaby na sprawowanie liturgii w niesprzyjających warunkach atmosferycznych.

3. Kapliczki i krzyże przydrożne

Kult krzyża w Polsce zaistniał w chwili przyjęcia chrześcijaństwa i rozwijał się przez wieki. Znak ten stawiano przy drogach, na polach, w miastach i wioskach. Polska sztuka ludowa mocno

¹⁷¹ AAP, 136a, Parafia Lipnica k. Dzikowca. Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1982.

¹⁷² AP Lipnica, Księga Ogłoszeń, b. s.

¹⁷³ Tamże, b. s.

¹⁷⁴ Tamże, b. s.; KPL, s. 28-29.

¹⁷⁵ AP Lipnica, Księga Ogłoszeń, b. s.

powiązana jest z religijnymi wierzeniami czy też wyobrażeniami i motywami sztuki sakralnej. Ukazuje ona światopogląd religijny ludu polskiego. Z niego wynika cały dorobek figuralnej sztuki ludowej o tematyce religijnej. Służyła ona celom kultowym, upamiętniała miejsca bitew, była ludowym wyrazem wiary, nadziei i miłości. Stanowiła też dobitny wyraz narodowej więzi i tradycji, a jednocześnie sztukę religijną i sakralną¹⁷⁶.

Swoją wiarę w Zbawiciela i Jego świętych chrześcijanie wyrażali poprzez dedykowanie im obiektów kultu. Dzięki temu na trwałe w polski krajobraz weszły kapliczki i krzyże przydrożne będące nie tylko świadkami pobożności, ale i religijności i wspólnej modlitwy¹⁷⁷. Urzekają one swoim pięknem i jednocześnie zmuszają do refleksji i kontemplacji. Ich charakterystyczne rysy architektoniczne decydują o przynależności do danego regionu kulturowego kraju¹⁷⁸.

Na terenie parafii Lipnica znajdują się liczne krzyże i kapliczki przydrożne. Pochodzą one z XIX i XX w. Jedną z największych kapliczek, która przez dziesiątki lat pełniła najważniejszą rolę w życiu religijnym wsi, była kaplica MB Pocieszenia wzniesiona w latach 1873-1874 jako wotum za odwrócenie zarazy¹⁷⁹. Kaplica ta była usytuowana po lewej stronie drogi z Raniszowa do Majdanu Królewskiego, zwrócona na północ. Zbudowana była na planie prostokąta, ze zbliżonym do kwadratu węższym przedsionkiem, a całkowita jej powierzchnia użytkowa wynosiła 38 m². Wymiary kaplicy były następujące: długość z przedsionkiem – 6, 80 m, długość samej kaplicy – 4, 60 m, zaś szerokość – 3, 50 m¹⁸⁰.

Kaplica zbudowana była z cegły, pokryta dachem siodłowym, dwuspadowym. Całość zwieńczono ośmioboczną sygnaturką ustawioną na cokole. Narożniki kaplicy zaakcentowane były pilastrami. Na zewnątrz ściany boczne wraz z frontową obiegał gzyms profilowany, tylna ściana była natomiast gładka. Szczyty obwiedziono listwą, a nad prostokątnym otworem w szczycie usytuowano pomalowany żółtą farbą krzyż z datą 1874. Wnętrze kaplicy sklepione było kolebkowo. Okna były bliźniacze, prostokątne, zamknięte u góry łukiem dwuspadowym, od wewnątrz umieszczone

¹⁷⁶ J. Marlewska, *Inspiracja religijna w polskiej sztuce ludowej*, „Życie i myśl”, nr 3, 1977 s. 91-94.

¹⁷⁷ Por. T. Seweryn, *Kapliczki i krzyże przydrożne w Polsce*, Warszawa 1958, s. 25.

¹⁷⁸ M. Dzioba, *Kapliczki i krzyże przydrożne w parafii Dzikowiec jako wyraz kultu*, mps BKUL, Lublin 1995, s. 1-2.

¹⁷⁹ AP Lipnica, KPL, s. 1-2.

¹⁸⁰ APL, KPL, s. 1.

w prostokątnej wnęce, zamkniętej od góry segmentowo¹⁸¹. Kaplica została doszczętnie rozebrana w 1977 r., aby w ten sposób uzyskać miejsce pod budowę kościoła¹⁸².

Przy drodze z Lipnicy do Dzikowca usytuowana jest kapliczka graniczna zwana „Świętym Janem”. Została zbudowana w 2. połowie XIX w. Położona jest po zachodniej stronie drogi, na pagórku oddalonym o 5 m od traktu. Jest czworoboczna, ze ściętymi narożnikami od zachodu, wykonana z cegły i otynkowana. Otwór wejściowy ma kształt prostokąta, jest zamknięty u góry zaostrzonym łukiem trójlistnym. Kapliczka posiada dwuspadowy dach pokryty blachą. Szczyt ma trójkątny, ozdobiony gzymsem oraz ornamentem kostnym, uproszczonym. Ściany zwieńczono gzymsem o profilu uproszczonym, który ma przerwę nad wnęką wejściową. Wnętrze kapliczki jest proste, strop natomiast płaski. We wnękę wejściowej znajduje się niska furtka dwuskrzydłowa¹⁸³. Do lat 60. w środku kapliczki znajdowała się drewniana rzeźba św. Jana Nepomucena z XIX w.. Została ona jednak skradziona¹⁸⁴. Obecnie w środku kaplicy, na niewielkim ołtarzyku, umieszczony jest obraz Świętej Rodziny.

W przysiółku Zagrody stoi drewniana kapliczka zbudowana na początku XX w. Znajduje się poza zabudowaniami, na skraju lasu, przy skrzyżowaniu dróg leśnych z polną drogą do Dzikowca. Ustawiona jest na wzgórku między trzema lipami, rosnącymi w trzech rogach czworoboku. Kapliczkę wzniesiono na ceglanej podmurówce o konstrukcji słupowej. Pokryta została dwuspadowym dachem. Drzwi do kapliczki są drewniane, nad szczytem frontowym znajduje się wycięty z blachy krzyżyk, natomiast na środku kalenicy umieszczony jest krzyżyk żeliwny¹⁸⁵.

Na lipnickich polach w części wsi zwanej Koniec pod Osią Górą stoi kapliczka wzniesiona na polu, którego właścicielem jest Edward Drapała¹⁸⁶. Znajduje się ona przy cudownej studzience, gdzie miały miejsce objawienia Matki Bożej w latach 1849 i 1949¹⁸⁷. Jesienią 1995 r. zawiązał się w Lipnicy Komitet Budowy Kaplicy przy „studzience” pod patronatem proboszcza ks. Edwarda Ożoga,

¹⁸¹ AWKZRz, Karta Lipnica – Kaplica p w. Matki Boskiej.

¹⁸² AP Lipnica, KPL, s. 1.

¹⁸³ AWKZRz, Karta Lipnica – Kapliczka graniczna.

¹⁸⁴ W. Mrocza, Lipnica, wieś królewska, s.138.

¹⁸⁵ AWKZRz, Karta Lipnica – Kapliczka w przysiółku Zagrody.

¹⁸⁶ W. Mrocza, Lipnica, wieś królewska, s.139.

¹⁸⁷ Tenże, „Cudowna studzienka” na lipnickich polach, „Ziemia Kolbuszowska”, nr 5, 2000, s.19-20.

z Mieczysławem Tęczą na czele¹⁸⁸. W budowę kaplicy zaangażowali się mieszkańcy Lipnicy, którzy na ten cel złożyli dobrowolne ofiary pieniężne. Latem 1996 r. wybudowano kaplicę z cegły, która jest repliką Kaplicy Matki Bożej Pocieszenia z Lipnicy, wybudowanej w 1874 r., a zburzonej w 1977 r. Tak powstała kaplica na polach lipnickich o wymiarach: długość – 5 m, szerokość – 4 m, długość przedsionka – 2, 5 m.

W obiekcie znajduje się ołtarz, który jest wierną repliką ołtarza z lipnickiej kaplicy, są także dwie figury Matki Bożej Fatimskiej oraz Matki Bożej z Lourdes¹⁸⁹. W latach 70. i 80. „miejscem objawień” zainteresował się Klub Inteligencji Katolickiej z Mielca z lekarzem Edwardem Rusinem na czele. To z ich inicjatywy wyremontowano obudowę studni, a także zbudowano z drewnianych desek kaplicę-szałas, w której umieszczono prowizoryczny ołtarz i zawieszono obraz Matki Bożej. Na drzewach wokół kaplicy pozawieszano stacje Drogi Krzyżowej¹⁹⁰. Nieopodal studni znajduje się granitowa figura Matki Bożej. Na obiekcie tym widnieje następujący napis:

*Ku pamięci
Kazior Puk
Błogosławieni smutni
albowiem będą pocieszeni.
Fundacja
Kaziora Puka
i braci z Brooklynu
USA 17.10.1985*

W sierpniu 1997r. lipnicki proboszcz, ks. Edward Ożóg, dokonał uroczystego poświęcenia kaplicy. Na tej uroczystości licznie zgromadzili się mieszkańcy Lipnicy, Osiej Góry, jak również pobliskich miejscowości¹⁹¹.

Kolejną kaplicą na terenie parafii Lipnica jest stojąca na placu kościelnym, pomiędzy kościołem a plebanią, Polowa Kaplica Matki Bożej Fatimskiej. Została ona wzniesiona w 1996 r. na pamiątkę peregrynacji Figury Matki Bożej Fatimskiej w Polsce na przełomie 1995 i 1996 r. Kopię tej figury umieszczono w ołtarzu połowym. Figurę wraz z kaplicą uroczyście poświęcono w sierpniu 1996 r. podczas uroczystości odpustowej¹⁹².

¹⁸⁸ AP Lipnica, Księga Ogłoszeń, b. s.; W. Mrocza, Oaza ciszy i spokoju, „Ziemia Kolbuszowska”, nr 10, 2000, s. 16.

¹⁸⁹ AP Lipnica, KPL, s. 22-23.

¹⁹⁰ W. Mrocza, Lipnica, wieś królewska, op. cit., s.139.

¹⁹¹ Tenże, „Cudowna studzienka”, s. 20.

¹⁹² AP Lipnica, Księga Ogłoszeń, b. s.

Tuż obok Kaplicy Fatimskiej, po jej lewej stronie, stoi Grota Matki Bożej z Lourdes. Wybudowano ją w 1982 r. z racji Jubileuszu 600-lecia obecności Matki Bożej w Jasnogórskim Obrazie jako wotum wdzięczności parafian za łaski otrzymane za pośrednictwem Matki Bożej Częstochowskiej. Grotę poświęcił bp T. Błaszczewicz podczas wizytacji parafii w 1982 r.¹⁹³

Na terenie lasu państwowego na obszarze parafii Lipnica, przy drodze leśnej wiodącej z zachodu na wschód, usytuowana jest od strony leśniczówki kapliczka św. Huberta. Stoi ona na niewielkim wzgórku po prawej stronie drogi. Podstawę obiektu stanowi betonowy postument wykonany w kształcie stożka. Na nim usytuowany jest pień z drzewa sosnowego. W nim wykonane zostało wgłębienie, w którym umieszczono płaskorzeźbę przedstawiającą stojącą postać św. Huberta i leżącego obok jelenia mającego pomiędzy rogami krzyż. Poniżej umieszczona jest tabliczka z napisem: „*W 35-tą rocznicę powstania koła łowieckiego Sokół w Sokolowie Małopolskim. Boże błogostaw tym łowiskom. Lipnica 1987.05.09. Darz Bór*”. Całość przykryta jest czterospadowym daszkiem krytym gontem, który zwieńczony jest krzyżem z plastikową pasyjką.

Na terenie parafii Lipnica znajduje się zawieszona na drzewie na wysokości 6 m kapliczka. Usytuowana jest w odległości 10 m od leśniczówki. Kapliczka wykonana jest w formie oszklonej szafki. Znajduje się w niej obraz św. Antoniego Padewskiego. Kapliczka zwieńczona została dwuspadowym daszkiem, który chroni ją przed opadami atmosferycznymi. Jest to jedyny obiekt poświęcony św. Antoniemu na terenie parafii. Jego staranne utrzymanie świadczy o czci oddawanej temu świętemu przez miejscową ludność¹⁹⁴.

Przy drodze z Majdanu Królewskiego do Raniżowa rośnie dąb, na którym umieszczona jest skrzynka drewniana. Znajduje się w niej krzyż z pasyjką. Skrzynka przybita jest do drzewa na wysokości 5 m. Od strony frontowej skrzynka jest oszklona, pokrywa ją blaszany dwuspadowy daszek, zwieńczony krzyżem. U dołu skrzynki wyryty jest napis: „S. J 1975 r”. Wewnątrz znajduje się rzeźbiona pasyjka. Obiekt oddalony jest od drogi 1 m. Drzewo, na którym znajduje się skrzynka z krzyżem, rośnie na terenie lasu państwowego¹⁹⁵.

W części wsi zwanej Zagrody, obok drogi asfaltowej z Raniżowa do Majdanu Królewskiego, po jej lewej stronie, rośnie dąb. Na nim umieszczono drewnianą skrzynkę. Na samym szczycie blaszanego daszku znajduje się krzyż wielkości 20 cm. Wewnątrz

¹⁹³ Tamże, KPL, s.6.

¹⁹⁴ M. Dzióba, Kapliczki i krzyże w parafii Dzikowiec, s. 86.

¹⁹⁵ Tamże, s. 33-34.

niej umieszczona jest metalowa pasyjka na drewnianym krzyżu. W czasie burzy, jaka miała miejsc w 1988 r., piorun uderzył w to drzewo, jednak samo miejsce nie uległo zniszczeniu, a jedynie kora drzewa poniżej¹⁹⁶.

Pobożność ludzka wyrażała się także w stawianiu krzyży. Na terenie Lipnicy stawiano ich wiele: Wszystkie krzyże metalowe otoczone są ogrodzeniem również wykonanym z metalu. Dokładne daty powstania wielu krzyży nie są znane. Duża ich liczba świadczy o pobożności miejscowego ludu.

Tab. 5. Krzyże na terenie parafii Lipnica¹⁹⁷.

Lp.	Krzyże powstałe przed 1853 r.
1.	Krzyż w centrum wsi na skrzyżowaniu drogi wiejskiej z drogą do Dzikowca, którego fundatorami byli Franciszka i Grzegorz Nowakowie
2.	Drewniany krzyż sosnowy stojący na parceli należącej do W. Mroczki, ufundowany przez Annę i Tomasza Pyciorów
3.	Drewniany krzyż w przysiółku Zagrody, obok którego zbudowano później drewnianą kapliczkę
4.	Drewniany krzyż przy drodze do Dzikowca, obok „skotni”, zwany niekiedy „Winogrodzkiego figurą”
5.	Krzyż w pobliżu granicy z Osią Górą, stojący na parceli Józefa Nowaka, ufundowany przez Jakuba i Wiktorię Nowaków
6.	Krzyż obok stawu przed parcelą Anieli Tęcza
7.	Krzyż przed parcelą Józefy Wyskiel
Krzyże powstałe po 1853 r.	
8.	Drewniany krzyż dębowy na polu Antoniego Konefała, przy drodze do Dzikowca
9.	Drewniany krzyż przy drodze do Dzikowca na polu Józefa Grądzkiego, zwany też „Rusinową figurą”
10.	Krzyż przy drodze do Dzikowca stojący na polu będącym własnością Antoniego Rusina
11.	Drewniany krzyż przy drodze do Wilczej Woli
12.	Krzyż obok polnej drogi pod lasem, w części wsi zwanej „Brzycholina”
13.	Krzyż znajdujący się na parceli Stefanii Siębor
14.	Metalowy krzyż osadzony na kamieniu przed parcelą Antoniego Konefała
15.	Krzyż-kapliczka obok parceli Mieczysława Gerlaka

¹⁹⁶ Tamże, s. 34-35.

¹⁹⁷ Tabela 5 opracowana na podstawie, W. Mroczka, Lipnica, wieś królewska, op. cit., s.138-139, 151-152; M. Dzióba, Kapliczki i krzyże w parafii Dzikowiec, op. cit., s. 35-36, 39, 41-42.

16.	Krzyż murowany obok parceli Anny Kobylarz
17.	Metalowy krzyż osadzony na kamieniu przed Domem Strażaka
18.	Murowany krzyż na parceli należącej do Józefa Nowaka, ufundowany podczas II wojny światowej przez zarządcę gospodarstwa niemieckiego w Lipnicy
19.	Drewniany krzyż stojący na parceli Marii Gerlak, zwany też „Czerwoną figurą”
20.	Metalowy krzyż osadzony na polnym kamieniu przed gospodarstwem Andrzeja Węglarza
21.	Krzyż w lesie przy drodze do Kopci
22.	Metalowy krzyż osadzony na podmurówce przed parcelą Ludwika Borkowskiego
23.	Krzyż wykonany z metalu osadzony na słupie z kamienia polnego przed parcelą Małgorzaty Pater
24.	Metalowy krzyż osadzony na kamieniu przed gospodarstwem Antoniego Rusina
25.	Krzyż wykonany z metalu przed posesją Bronisława Siębora
26.	Metalowy krzyż osadzony na kamieniu przed parcelą Józefa Grądzkiego
27.	Murowany krzyż przed posesją Józefa Brzuszka
28.	Drewniany krzyż przy studziencie, na lipnickich polach, sąsiadujących z Osią Górą
29.	Murowany krzyż przed posesją Katarzyny Golis1

IV. DUSZPASTERZE I DUSZPASTERSTWO

1. Proboszczowie

Tym, co w dużej mierze kształtuje życie religijne parafian, jest posługa kapłanów. Jak wykazują dokumenty soborowe, ich zadania to przede wszystkim: głoszenie Słowa Bożego, sprawowanie sakramentów i troska o powierzona im wspólnotę. Szczególna rola przypada proboszczom, którzy oprócz wyżej wymienionych obowiązków winni troszczyć się o biednych i chorych w swojej parafii, chowanie zmarłych, utrzymanie kościoła i cmentarza oraz zarządzanie parafią. Z tego powodu Sobór Watykański II nazwał proboszczów prawdziwymi pasterzami¹⁹⁸.

Na czele parafii (*parochia*) stał i stoi do dziś proboszcz (*parochus*). Pierwszym proboszczem w parafii Lipnica był **ks. Michał Józefczyk**. Urodził się 29 czerwca 1946 r. w Krościenku Wyżnym. Tam ukończył szkołę podstawową. Następnie kontynuował naukę w Liceum Ogólnokształcącym w Krośnie, które ukończył w 1966 r. Po zdaniu matury wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego

¹⁹⁸ DK 9.

w Przemyślu. Po skończeniu studiów seminaryjnych (1966-1972), w dniu 17 czerwca 1977 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa S. Jakiela. Przez pierwsze lata kapłaństwa był wikariuszem w parafii w Górno (1972-1973). Następnie pełnił tę funkcję w parafii Pstragowa (1973-1975), a w latach 1975-1976 pracował jako wikariusz w parafii Dubiecko¹⁹⁹. W 1976 r. został skierowany do parafii Dzikowiec jako wikariusz, z przeznaczeniem koordynowania prac związanych z rozbudową kaplicy w Lipnicy²⁰⁰. W latach 1978-1979 r. pełnił funkcję proboszcza lipnickiego²⁰¹.

Do Lipnicy przybył w czerwcu 1976 r. Zamieszkał tu u Jana Grądzkiego. Na samym początku zajął się rozbudową kaplicy. Z jego inicjatywy dostawiono do niej dwie prowizoryczne przybudówki z desek, które otoczono folią plastikową. Przez rok przygotowywał się do prac związanych z budową kościoła w Lipnicy. Zajął się gromadzeniem materiałów budowlanych pod przyszłą świątynię, w czym pomagała mu ludność wsi, która tak bardzo chciała mieć u siebie świątynię oraz kapłana.

Od lipca do listopada 1977 r. kierował pracami związanymi z budową kościoła. Nadzorował także prace przy remoncie dzikowieckiego kościoła i wykończeniu nowej plebanii w tej miejscowości, ponieważ tamtejszy proboszcz, ks. Stanisław Sudoł, był już człowiekiem w podeszłym wieku. Jak bardzo był oddany tym wszystkim przedsięwzięciom, świadczy uznanie ze strony ks. S. Sudoła, który pisał o nim: „Wprost cudowny pracownik i wykonawca prac remontowych i budowlanych”²⁰². Po wybudowaniu kościoła w Lipnicy zajął się urządzeniem jego wnętrza. W czasie jego probostwa oddano do użytku świątynię i przygotowano działkę pod cmentarz parafialny: zmeliorowano ją i uporządkowano. Podczas budowy kościoła w Lipnicy, ks. M. Józefczyk spotkały dotkliwe kary ze strony władz państwowych m.in. za budowanie niezgodne z planem i prowadzenie prac budowlanych mimo zakazu²⁰³.

W dniu 28 maja 1979 r. ks. M. Józefczyk został przeniesiony do Tarnobrzega, by tam zacząć budowę kolejnego już w swoim życiu kościoła²⁰⁴. Tam pełni funkcję proboszcza w parafii Tarnobrzeg-Serbinów od 1980 r. Pełnił też funkcję dziekana deka-

¹⁹⁹ Rocznik Diecezji Sandomierskiej 1997, s. 529-530.

²⁰⁰ Wywiad z ks. Michałem Józefczykiem (ur. 1946 r.), z dnia 13.05. 2003 r.

²⁰¹ Rocznik Diecezji Sandomierskiej 1997, s. 529- 530.

²⁰² AAP, 54/4-5, Parafia Dzikowiec, Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1978.

²⁰³ AP Lipnica, KPL, s. 3.

²⁰⁴ Zmiany w diecezji, KDP, R. 65 (1979), z. 4-5, s. 112.

natu Tarnobrzeg-Północ (1984-1999)²⁰⁵. Ponadto w 1991 r. został mianowany kapelanem honorowym ojca świętego, a rok później prałatem Kapituły Kolegiackiej w Opatowie²⁰⁶.

Następcą ks. M. Józefczyka został **ks. Edward Ożóg**. Urodził się 25 czerwca 1941 r. w Nienadówce. W rodzinnej wsi ukończył Szkołę Podstawową. Następnie uczęszczał do Liceum Ogólnokształcącego w Sokołowie Małopolskim, które ukończył w 1959 r. Po zdaniu matury wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu. W dniu 20 czerwca 1965 r. został wyświęcony przez bpa Stanisława Jakiela. Jako wikariusz pracował w kilku parafiach: w latach 1965-1968 w parafii Pysznica, w latach 1968-1969 w Ustrzykach Dolnych, w latach 1969-1971 w Jedliczu, a następnie w latach 1971-1979 w Jarosławiu²⁰⁷. Dnia 28 maja 1979 r. został mianowany proboszczem w Lipnicy. Instalacja nowego proboszcza odbyła się 3 czerwca tegoż roku, a dokonał jej ówczesny dziekan raniżowski, ks. Wojciech Szpytma²⁰⁸.

Nowy proboszcz kontynuował dzieło tworzenia parafii. Na początku zajął się urządzaniem wnętrza kościoła oraz jego obejścia. Ponieważ w Lipnicy nie było plebanii, zamieszkał u Jana Gerlaka. Wcześniej przez kilka dni mieszkał u Jana Grądzkiego. Nowy proboszcz energicznie przystąpił do organizowania podstawowych funkcji, jakie pełni parafia. W r. 1980 zajął się budową plebanii oraz załatwianiem wszelkich formalności z tym związanych. Nie ominęły go szyskany i utrudnienia ze strony władz cywilnych, które nie uznawały parafii w Lipnicy²⁰⁹. Nieugięta postawa ks. E. Ożoga oraz jego determinacja w dążeniu do stworzenia w nowopowstałej parafii warunków do prowadzenia pracy duszpasterskiej, pozwoliły na ukończenie budowy plebanii. Dzięki jego staraniom i zabiegom wzniesione również zostały salka katechetyczna i budynek gospodarczy. Proboszcz zajął się także pracami związanymi z założeniem cmentarza grzebalnego w 1980 r. Później był inicjatorem wykonania jego nowego ogrodzenia w 2002 r.²¹⁰

Gorliwość ks. E. Ożoga o miejsca kultu przejawia się m.in. w patronowaniu budowie Groty Matki Bożej z Lourdes, Polowej Kaplicy Matki Bożej Fatimskiej, a także kaplicy przy studzience przy Osiej Górze²¹¹. Dzięki staraniom proboszcza został odrestaurowany i wstawiony do kościoła ołtarz z byłej Kaplicy Matki

²⁰⁵ Zmiany w diecezji, KDP, R.70 (1984), z. 1-2, s. 50.

²⁰⁶ Rocznik Diecezji Sandomierskiej 1997, s. 529-530.

²⁰⁷ Tamże, s. 357.

²⁰⁸ AP Lipnica, KPL, s. 3.

²⁰⁹ Tamże, KPL, s.3-5,13-22.

²¹⁰ Tamże, Księga Ogłoszeń, b. s.

²¹¹ Tamże, s. 6, 11, 22-25.

Bożej Pocieszenia. Jest on wyrazem religijności społeczności Lipnicy sprzed ponad stu lat, a dla potomnych stanowi bezcenne dziedzictwo wiary, które proboszcz uchronił przed zniszczeniem i zapomnieniem²¹². Trzeba w tym miejscu zaznaczyć, iż to dzięki ks. E. Ożogowi świątynia lipnicka zyskała na wyglądzie wewnętrznym, podobnie jak cały plac przykościelny, który swoim ładem i walorami estetycznymi przyciąga uwagę przechodniów.

W 1997 r. ks. E. Ożóg został mianowany kanonikiem honorowym Kapituły Katedralnej w Stalowej Woli. Pełni również funkcję dekanalnego ojca duchowego Kapłanów w dekanacie raniżowskim²¹³. Pracuje bardzo ofiarnie, troszcząc się o powierzona mu wspólnotę religijną, czego dowodem są liczne powołania kapłańskie i zakonne²¹⁴.

2. Niedzielną i świąteczną służbą Bożą

Od 1874 r. w Kaplicy Matki Bożej Pocieszenia były odprawiane trzy msze św. rocznie (8 maja, 2 sierpnia i 1 września)²¹⁵. Obchodzono wtedy dwa odpusty: w maju i we wrześniu. Uroczystościom tym przewodniczył proboszcz z Dzikowca. Z czasem liczba sprawowanych tu mszy św. wzrosła. W 1945 r., od czerwca przez 5 miesięcy, codziennie odprawiał w niej msze św. ks. Adam Sudoł²¹⁶. Odkąd powstała parafia w Lipnicy, obchodzi się tu jeden odpust Matki Bożej Pocieszenia, zawsze w ostatnią niedzielę sierpnia²¹⁷.

Msze św. w niedziele i święta są odprawiane o godz.: 7⁰⁰, 10⁰⁰ i 15⁰⁰. Natomiast w święta, będące dniami pracującymi, sprawowane są dwie msze św. o godz.: 9⁰⁰ i 17⁰⁰. W dni powszednie odprawia się w Lipnicy mszę św. według porządku zmiennego pomiędzy godzinami 16⁰⁰ a 19⁰⁰, w zależności od pory roku i długości dnia²¹⁸. Dwie msze św. o godz.: 7⁰⁰ i 11⁰⁰ odprawiane są w niedziele w miesiącach wakacyjnych²¹⁹. Jak wynika z rocznych sprawozdań proboszczów, frekwencja na Mszach św. w niedziele i święta jest zadawalająca²²⁰.

²¹² Tamże, s. 6.

²¹³ Rocznik Diecezji Sandomierskiej 1997, s. 96, 166, 357.

²¹⁴ M. Dzioba, Życie religijno-moralne parafii Stary Dzikowiec w latach 1945-1995, mps BPAT, Kraków 2000, s.40.

²¹⁵ AP Lipnica, KPL, s.1-2.

²¹⁶ A. Sudoł, Polska, ojczyzna moja, cz. 2, s. 152.

²¹⁷ AP Lipnica, Księga Ogłoszeń, b. s.

²¹⁸ Rocznik Diecezji Sandomierskiej 1997, s. 357; AP Lipnica, Księga Ogłoszeń, b. s.

²¹⁹ Tamże, Księga Ogłoszeń, b. s.

²²⁰ AAP, 136a Parafia Lipnica k. Dzikowca, Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1978, 1979, 1980, 1982.

W dni powszednie odprawiane są w Lipnicy nabożeństwa pierwszopiątkowe oraz nabożeństwa maryjne: majówki i różaniec; różaniec nie tylko w październiku, ale również przed mszą św., a także w ramach modlitw za zmarłych w listopadzie (tzw. wypominki)²²¹. Od 1996 r. w Lipnicy odprawiane są nabożeństwa fatimskie w Polowej Kaplicy Matki Bożej Fatimskiej, która została wzniesiona m.in. w tym celu. Mają one miejsce w rocznicę objawień, zawsze 13 dnia miesiąca od maja do października²²².

W Lipnicy urządza się też uroczyste procesje. W święto Bożego Ciała procesja wiedzie do czterech ołtarzy ustawionych w obrębie obejścia kościelnego. Następnie przez cały tydzień procesja jest ponawiana. W Niedzielę Zmartwychwstania Pańskiego procesja udaje się dookoła kościoła, podobnie jest w kolejne niedziele Wielkanocy. W Nowy Rok trwa Adoracja Najświętszego Sakramentu i nabożeństwo na rozpoczęcie Nowego Roku Pańskiego²²³.

3. Szafarstwo sakramentów

Do głównych zadań kapłana należy szafarstwo sakramentów. Jednym z najważniejszych sakramentów sprawowanych w parafii Lipnica jest **chrzest św.** Parafia posiada księgi metrykalne chrztów od 1820 r. Są to księgi, które były sporządzane w kancelarii parafialnej w Dzikowcu, oddzielnie dla wsi Lipnica. Do 1977 r. chrzest dzieci odbywał się w pobliskim Dzikowcu. Po powstaniu samodzielnej parafii obrzędy te były sprawowane w Lipnicy, przeważnie na niedzielnej mszy św. Najstarszą księgą znajdującą się na plebanii w Lipnicy jest właśnie *Liber Baptisatorum*. Liczbę ochrzczonych dzieci w parafii Lipnica w latach 1978-2002 obrazuje poniższa tabela²²⁴.

²²¹ Tamże, 136a Parafia Lipnica k. Dzikowca, Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1980.

²²² AP Lipnica, KPL, s. 23.

²²³ Tamże, Księga Ogłoszeń, b. s.; Rocznik Diecezji Sandomierskiej 1997, s. 357

²²⁴ Tabela 6 opracowana na podstawie: AP Lipnica, Księgi Chrztów 1978-2002.

Tab. 6. Liczba ochrzczonych w parafii Lipnica w latach 1978-2002.

Rok	Liczba ochrzczonych dzieci
1978	23
1979	24
1980	23
1981	20
1982	25
1983	30
1984	25
1985	23
1986	18
1987	19
1988	19
1989	19
1990	19
1991	25
1992	21
1993	25
1994	19
1995	15
1996	17
1997	19
1998	22
1999	18
2000	18
2001	10
2002	11

Kolejnym sakramentem sprawowanym w Lipnicy jest **bierzmowanie**. Do 1977 r. odbywało się ono w Dzikowcu, jako że w tym czasie Lipnica należała do tamtejszej parafii. Bierzmowanie wiązało się z wizytacją biskupią i odbywało się z reguły co pięć lat.

Zdarzało się jednak, że było ono udzielane częściej. Sytuacja taka miała miejsce w parafii Lipnica w ostatnich latach²²⁵.

Tab. 7. Liczba bierzmowanych w latach 1960-1998.

Rok	Liczba bierzmowanych	Miejsce	Szafarz sakramentu
1960	232	Dzikowiec	bp Stanisław Jakiel
1965	212	Dzikowiec	bp Bolesław Taborski
1972	176	Dzikowiec	bp Ignacy Tokarczuk
1977	105	Lipnica	bp Tadeusz Błaszkiwicz
1982	113	Lipnica	bp Tadeusz Błaszkiwicz
1988	163	Lipnica	bp Bolesław Taborski
1993	23	Raniżów	bp Edward Frankowski
1994	37	Lipnica	bp Marian Zimałek
1996	69	Lipnica	bp Edward Frankowski
1998	65	Lipnica	bp Jan Ozga

Od 1975 r. w Kaplicy Matki Bożej Pocieszenia przechowywano **Najświętszy Sakrament**. W nowo wybudowanym kościele przechowywano go od chwili odprawienia pierwszej mszy św.²²⁶ Znajduje się on w tabernakulum umieszczonym w ścianie ołtarza głównego. Komunia św. jest przyjmowana licznie, zwłaszcza w okresie Wielkanocy²²⁷. W ciągu całego roku liczba rozdanych Komunii św. sięga 35.000 tys.²²⁸ Przyczyn tego zjawiska należy upatrywać we wzroście świadomości religijnej wynikłej z gorliwej pracy duszpasterzy. Udziela się także chorym wiatyku. W kościele lipnickim znajduje się bursa służąca do przenoszenia Najświętszego Sakramentu. Są tu także naczynia zawierające krzyżmo święte i święte oleje. Tak wygląda opieka sakramentalna nad chorymi i starcami²²⁹.

Kolejnym sakramentem sprawowanym w parafii Lipnica jest **małżeństwo**. W tym celu przeprowadzane są specjalne katechezy przedmałżeńskie. Pierwsze tego typu nauki miały miejsce

²²⁵ Tabela 7 opracowana na podstawie; AP Lipnica, Księga Bierzmowanych.

²²⁶ AP Lipnica, KPL, s. 2.

²²⁷ Tamże, Księga Ogłoszeń, b. s.

²²⁸ AAP, 136a Parafia Lipnica k. Dzikowca, Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1980, 1981 i 1982.

²²⁹ Tamże, 136a Parafia Lipnica k. Dzikowca, Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1980.

na przełomie lat 1976 i 1977²³⁰. W 1979 r. był przeprowadzony tzw. „kurs przedmałżeński” dla młodzieży, który obejmował 22 nauki. Wzięły w nich udział 72 osoby. W tym samym roku w ramach kursu przedmałżeńskiego zorganizowane zostało spotkanie z lekarzem oraz z panią z poradnictwa rodzinnego²³¹. Kolejne cykle katechez przedmałżeńskich były prowadzone przez ks. E. Ożoga w latach: 1982, 1986, 1994, 1998²³². W latach 1983-1985 odbyły się również spotkania z młodymi małżeństwami, które prowadziła Helena Czachor, instruktorka Poradnictwa Rodzinnego z Rzeszowa²³³. Przeprowadzane są także nauki przedmałżeńskie z okazji protokołu przedślubnego. W kancelarii parafialnej znajdują się Księgi Zaślubin od 1890 r., przekazane przez parafię Dzikowiec²³⁴. Poniższa tabela ukazuje liczbę małżeństw zawartych w Lipnicy w latach 1978-2002²³⁵.

Tab. 8. Liczba małżeństw zawartych w parafii Lipnica w latach 1978-2002.

Rok	Liczba zawartych małżeństw	Rok	Liczba zawartych małżeństw
1978	9	1991	11
1979	16	1992	8
1980	5	1993	5
1981	11	1994	3
1982	10	1995	13
1983	6	1996	9
1984	11	1997	5
1985	5	1998	9
1986	7	1999	7
1987	3	2000	3
1988	14	2001	1

²³⁰ Wywiad z ks. Michałem Józefczykiem (ur. 1946 r.) , z dnia 13.05. 2003 r.

²³¹ Tamże, 136a Parafia Lipnica k. Dzikowca, Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1979.

²³² AP Lipnica, Księga Ogłoszeń, b. s.

²³³ ADRDR, Sprawozdanie z pracy Diecezjalnej Instruktorki Poradnictwa Rodzinnego w Diecezji Przemyskiej - Rejon zachodni za rok 1983.

²³⁴ AP Lipnica, Księgi Ślubów.

²³⁵ Tabela 8 opracowana na podstawie: AP Lipnica, Księga Ślubów 1978-2002.

1989	15	2002	5
1990	13		

4. Katechizacja

Religia od wieków była przedmiotem nauczania w polskich i europejskich szkołach²³⁶. W czasie zaborów, pod panowaniem austriackim, religia była wymieniana na pierwszym miejscu wśród przedmiotów szkolnych. Tak stawiała sprawę m.in. ustawa państwowa z 14 maja 1869 r.²³⁷ Katechezę mieli prowadzić księża we współpracy z rodzicami i gronem nauczycielskim²³⁸. Również w II Rzeczypospolitej status religii w systemie oświatowo-wychowawczym był uregulowany. Kwestię tę objaśniał konkordat między Rzeczpospolitą Polską i Stolicą Apostolską zawarty 10 lutego 1925 r. Potwierdzał on zasadę obowiązkowego nauczania religii w szkole z rozszerzeniem obowiązku nauki religii także na szkoły prywatne²³⁹. Był to wyraz wysokiej rangi Kościoła katolickiego w państwie i społeczeństwie polskim²⁴⁰.

Przemiany ustrojowe po II wojnie światowej spowodowały głębokie przeobrażenia w szkolnictwie. Zmierzały one w kierunku laicyzacji i ateizacji społeczeństwa²⁴¹. Problem „szkolnego nauczania religii” władze komunistyczne rozwiązały w 1961 r. Ustawa o rozwoju systemu oświaty i wychowaniu z 15 lipca 1961 r. zamknęła ważny okres w dziejach polskiego szkolnictwa. Od 1 września 1961 r. religia przestała być przedmiotem nauczania szkolnego. Od tego dnia katechizacja dzieci i młodzieży odbywała się wyłącznie poza szkołą²⁴². Usuwając religię ze szkół, władze państwowe pragnęły rozciągnąć całkowitą kontrolę nad punktami katechetycznymi, nauczycielami religii, młodzieżą i wreszcie nad samym nauczaniem. Władza chciała udzielać zezwoleń na naukę religii w punktach katechetycznych. Mimo zastraszania,

²³⁶ H. Konopka, *Religia w szkołach Polski Ludowej*, Białystok 1997, s. 7.

²³⁷ *Przewodnik dla katechetów*, t. 2, Przemyśl 1907, s. 136-140; *Przewodnik dla katechetów*, t. 1, Przemyśl 1914, s. 35, 53.

²³⁸ B. Kumor, *Odrodzenie religijne w zaborze austriackim*, [w] : HKP, t. 2, 1764-1945, cz. 1, 1764-1918, Poznań-Warszawa 1979, s.455-458.

²³⁹ J. Podlaszczak, *Nauczanie religii w Polskiej szkole (1918-1999)*. Podstawowe akty prawne, „Zwiastowanie”, nr 2-3, R 8, 1999, s. 172.

²⁴⁰ H. Konopka, *Religia w szkołach Polski Ludowej*, Białystok 1997, s. 7.

²⁴¹ Tamże, s. 7.

²⁴² Tamże, s. 292, 281-288, 292.

grzywn, wyroków sądowych i inwigilacji przez milicję, kapłani i wierni zaczęli organizować punkty katechetyczne w kościołach, zakryściach, plebaniach, a po wioskach w domach prywatnych²⁴³.

Tak samo jak w całej Polsce Ludowej, lekcje religii w Lipnicy odbywały się poza szkołą. Najczęściej katechizacja była prowadzona w domach prywatnych. Latem dzieci i młodzież ze szkoły podstawowej uczęszczały na lekcje religii do Kaplicy Matki Bożej Pocieszenia. Kiedy wybudowano kościół, można było uczyć w salkach katechetycznych, które znajdują się w dolnej kondygnacji kościoła. Znajdujące się tam dwie kaplice zostały przystosowane do nauki religii jako salki katechetyczne. W większej odbywały się wywiadówki, była tam również biblioteka parafialna i czytelnia z aktualną prasą katolicką. Druga, mniejsza salka, ze względów praktycznych wykorzystywana była do katechizacji w zimie. Sale katechetyczne były wyposażone w 3 magnetofony, 2 rzutniki, ekran, śpiewniki, slajdy z tekstami pieśni, 2 szafy, wieszak, tablicę, stół oraz ławki²⁴⁴. Ze względu na zawilgocenie dolnej kondygnacji kościoła ks. E. Ożóg przedsięwziął zadanie budowy oddzielnej salki katechetycznej. Ze względów zdrowotnych, tak dla księdza katechety, jak i uczniów, budowa salki była koniecznością. Wczesną wiosną 1984 r. rozpoczęto prace budowlane. Poświęcenia salki katechetycznej dokonał bp T. Błaszkievicz 2 września 1984 r.²⁴⁵

Rozpoczęty w 1961 r. czas powszechnej katechizacji pozaszkolnej trwał przez trzydzieści lat²⁴⁶. Punktem zwrotnym w historii szkolnictwa powojennego w Polsce był rok 1990. Wtedy to, w wyniku decyzji Komisji Wspólnej Rządu i Episkopatu Polski, Minister Edukacji Narodowej wydał instrukcję dotyczącą powrotu religii do szkoły w roku szkolnym 1990/1991. I tak, począwszy od września 1990 r., lekcje religii odbywały się w szkole²⁴⁷. Zgodę na uczęszczanie na lekcje religii dzieci w szkołach podstawowych mieli wyrazić rodzice, a w szkołach średnich uczniowie lub rodzice²⁴⁸.

Ustalono, że nauka religii w przedszkolach i szkołach publicznych będzie się odbywać w wymiarze dwóch zajęć przedszkolnych (właściwych dla danego poziomu nauczania) lub dwóch

²⁴³ B. Kumor, *Historia Kościoła*, cz. 8, *Czasy współczesne 1914-1992*, Lublin 1998, s. 510-511.

²⁴⁴ AAP, 136a Parafia Lipnica k. Dzikowca, *Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1979, 1982*.

²⁴⁵ AP Lipnica, KPL, s. 6.

²⁴⁶ H. Konopka, *Religia w szkołach...*, op. cit., s. 288.

²⁴⁷ J. Podlaszczak, *Nauczanie religii w Polskiej szkole (1918-1999)*, *Podstawowe akty prawne*, „Zwiastowanie”, nr 2-3, R. 8, 1999, s. 173.

²⁴⁸ B. Kumor, *Historia Kościoła...*, op. cit., s. 534.

godzin lekcyjnych tygodniowo²⁴⁹. Ramowy plan przewidujący dwie godziny religii tygodniowo nie czyni z katechezy elementu hermetycznego, funkcjonującego samodzielnie. W myśl zadań określonych w Dyrektorium Ogólnym Katechizacji, nauczanie religii w szkole stanowi miejsce koniecznego dialogu interdyscyplinarnego. Zadaniem nauki religii jest włączenie jej w realizację założeń szkoły przez integrowanie treści kształcenia religijnego z treściami pozostałych przedmiotów. Sama katechizacja szkolna ma za zadanie pomagać uczniom wierzącym w lepszym zrozumieniu i przeżywaniu orędzia chrześcijańskiego w relacji do problemów egzystencjalnych i moralnych, charakterystycznych dla każdej istoty ludzkiej i wspólnych wszystkim religiom²⁵⁰.

Od 1990 r. nauka religii w parafii Lipnica odbywa się w miejscowej szkole podstawowej. Początkowo katechizację prowadził proboszcz ks. E. Ożóg. Od 1992 r. lekcje religii w kilku klasach prowadziła katechetka Elżbieta Rusin. Następnie wraz z proboszczem obowiązek katechizowania spełniał Bogdan Romaniuk. Kolejnym nauczycielem, uczącym religii w Szkole Podstawowej w Lipnicy od września 2002 r., jest katechetka Katarzyna Kołodziej²⁵¹.

V. ŻYCIE RELIGIJNO-MORALNE

1. Udział w liturgii i nabożeństwach

Życie wiernych biegnie rytmem wyznaczanym przez święta kościelne. Od początku mieszkańcy Lipnicy uczestniczyli we mszach św. co niedziela oraz w uroczystości, mimo że niektórzy mieli do pokonania nawet ponad 7 km. W kaplicy odprawiano msze św. w niedziele. Od chwili wybudowania świątyni, tutejsi mieszkańcy uczęszczają na nabożeństwa do kościoła.

Jak wynika z rocznych sprawozdań proboszczów, frekwencja na mszach św. w niedzielę i święta jest duża²⁵². Szczególnie wiele osób przychodzi na nabożeństwa w niedziele o godz. 10⁰⁰. Nieco mniej uczęszcza na poranną i popołudniową Eucharystię. W dni powszednie frekwencja jest mniejsza i uzależniona od pory

²⁴⁹ J. Podlaszczak, *Nauczanie religii w polskiej szkole...*, op. cit, s. 176.

²⁵⁰ J. Szpet, D. Jackowska, *Podstawa programowa i program kształcenia religijnego dzieci i młodzieży*, Poznań 2001, s. 5-8.

²⁵¹ Wywiad z ks. Edwardem Ożogiem (ur. 1941 r.) z dnia 14.10.2002 r.

²⁵² Tamże. Corocznie liczona frekwencja na mszach św. w jedną z niedziel października wynosi ok. 70%.

roku. Obecnie na msze św. wieczorne w dni powszednie uczęszcza od kilkunastu do kilkudziesięciu wiernych²⁵³.

Sakrament chrztu św. udzielany jest najczęściej w niedzielę na sumie. Poprzedza go katecheza dla rodziców i chrzestnych oraz przygotowanie duchowe poprzez skorzystanie ze spowiedzi. Śluby zawierane są w soboty. W kościele orszak ślubny ustawia się przed głównym ołtarzem. Na przedzie stoją państwo młodzi, dalej starostowie wesela, potem druhny z družbami. Często młode pary proszą, aby proboszcz udzielał im ślubu w Polowej Kaplicy Matki Bożej Fatimskiej. Ze względów atmosferycznych odbywa się to tylko latem²⁵⁴.

Pogrzeby mają skromną formę. Zmarłemu daje się do ręki książeczkę do nabożeństw oraz owija się ręce różańcem. Istnieje pobożny zwyczaj modlitwy za zmarłych (różaniec) i śpiewania pieśni przy trumnie zmarłego w jego rodzinnym domu wieczorem w dni poprzedzające pogrzeb. Trumna z ciałem osoby zmarłej najczęściej jest wyprowadzana z domu rodzinnego. Następnie wnoszona jest do kościoła parafialnego, gdzie sprawowana jest msza św. pogrzebowa. Przed Eucharystią śpiewane są pieśni żałobne. W tym czasie proboszcz służy spowiedzią, głównie dla uczestników pogrzebu z innych miejscowości. Rodzina i parafianie korzystają z sakramentu pokuty w dni poprzedzające pogrzeb. Potem w procesji zanoszą się ciało zmarłego na cmentarz śpiewając psalmy z *Obrzędów Pogrzebu*, pieśni żałobne lub tajemnice Różańca św.

Wykorzystując kult obrazu Matki Bożej Szkaplerznej, w 1980 r. ks. E. Ożóg rozbudził nabożeństwa maryjne, wprowadzając Nieustającą Nowennę. Śpiewano wówczas pieśni maryjne, a proboszcz nawiązywał w homiliach do opiekuńczej roli Matki Bożej w Lipnicy przez ponad sto lat, powracając do historii budowy Kaplicy Matki Bożej Pocieszenia²⁵⁵. Wielu wiernych gromadzi się na Nabożeństwach Fatimskich, które odbywają się systematycznie od 1996 r. Frekwencja na tych nabożeństwach jest bardzo wysoka (200 osób). Równie chętnie wierni uczestniczą w nabożeństwach majowych oraz październikowym nabożeństwie różańcowym²⁵⁶.

W dzień wigilii Bożego Narodzenia duża liczba lipnickich parafian bierze udział w pasterce. Ogromna większość jej uczestników jeszcze raz bierze udział w jednej z kolejnych mszy św.

²⁵³ AAP, 136a Parafia Lipnica k. Dzikowca, Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1977, 1978, 1979, 1980, 1981.

²⁵⁴ AP Lipnica, KPL, s. 23.

²⁵⁵ AAP, 136a Parafia Lipnica k. Dzikowca, Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1980.

²⁵⁶ AP Lipnica, KPL, s. 23

dnia Narodzenia Pańskiego. W święto św. Szczepana, gdy ksiądz święci owies, młodzi chłopcy rzucają tym owsem w kościele po nabożeństwie. W czasie Świąt Bożego narodzenia w nawie bocznej kościoła, ustawiana jest szopka ze sceną Bożego Narodzenia. Do niej po mszach św. udają się wierni, zwłaszcza rodzice z małymi dziećmi, na krótką modlitwę²⁵⁷.

W Wielkim Tygodniu, również w nawie bocznej tutejszej świątyni, buduje się Grób Pański, nad nim umieszcza się Obraz Ukrzyżowania. W kaplicy-ciemnicy, która znajduje się w dolnym kościele i przy Grobie Pańskim śpiewa się wiele pieśni pasyjnych i Gorzkie Żale. W okresie Wielkiego Postu parafianie lipniccy licznie uczestniczą w obu tych nabożeństwach. Straż przy Bożym Grobie pełnią druhowie z Ochotniczej Straży Pożarnej. W procesji rezurekcyjnej i mszy św. w Wielkanoc biorą oni udział w komplecie wraz ze swym sztandarem²⁵⁸.

Ważną rolę w życiu religijnym parafii odgrywały i nadal odgrywają misje parafialne. Pierwsze misje odbyły się tu w czerwcu 1982 r. Przez cały miesiąc ofiarowano nabożeństwa majowe w intencji tych pierwszych misji. Przeprowadził je o. Szymski, redemptorysta ze Skarżyska-Kamiennej²⁵⁹. Drugie misje odbyły się w dniach 17-23 października 1992 r. Przeprowadzili je proboszcz z Krzemienicy k. Łańcuta, ks. Bolesław Pilek oraz proboszcz z Woli Zarczyckiej, ks. Jan Butryn²⁶⁰. Ostatnie misje w parafii Lipnica były przeprowadzone w dniach 4-12 października 2002 r. Przewodniczyli im saletyni z Dębowca. W latach 1983 i 1994 odbyła się renowacja misji parafialnych.

W każdym roku, oprócz roku misyjnego, w okresie Wielkiego Postu urządzone są w parafii rekolekcje, na których wierni licznie się gromadzą. Ich zasadniczym celem jest przygotowanie do godnego przeżycia wspomnienia męki i śmierci Jezusa Chrystusa. Służą one także pogłębianiu wiary oraz zasad życia chrześcijańskiego. Rekolekcje wielkopostne trwają cztery dni i prowadzone są przez kapłanów lub zakonników zaproszonych w tym celu. Spotkania rekolekcyjne przeznaczone są dla ogółu wiernych, z uwzględnieniem nauk stanowych dla matek, ojców, dzieci i młodzieży²⁶¹.

2. Stowarzyszenia wiernych

Dla umocnienia wiary i życia chrześcijańskiego oraz dla pełnienia czynów miłosierdzia powstawały w Lipnicy stowarzyszenia

²⁵⁷ Tamże, Księga Ogłoszeń, b. s.

²⁵⁸ AP Lipnica, Księga Ogłoszeń, b. s.

²⁵⁹ Tamże, KPL, s. 9.

²⁶⁰ Tamże, KPL, s. 19.

²⁶¹ Tamże, Księga Ogłoszeń, b. s.

wiernych. Dosyć dobrze rozwijają się w parafii Róże Różańcowe. W 1977 r. założono Różę Ojców, 8 Róż Matek, Różę Dziewcząt oraz 8 Róż Dzieci Szkolnych. Rok później założona została jeszcze jedna Róża Matek. W czasie ostatnich misji św. w dniach 6-8 października 2002 r. powstały nowe róże Różańca Żywego. Mężczyźni założyli drugą Różę Ojców, młodzież skupiła się w 7 Różach, a 6 Róż Niewiast odnowiło swoje zobowiązania²⁶².

W 1978 r. założono w parafii Małą Grupę Oazową. Młodzież oazowa odwiedzała wszystkich chorych, niosąc im słowo młodzięcej radości, a także pomoc duchową. Ludzie chorzy mogli uczestniczyć we mszy św. z homilią za pośrednictwem nagrania magnetofonowego, które odtwarzano w ich domach. Młodzież oazowa wraz z proboszczem organizowała św. Mikołaja dla dzieci, opłatek dla dzieci, a także święcone na Wielkanoc dla młodzieży. W okresie Bożego Narodzenia wystawiano Jasełka, a także przedstawienie na motywach powieści Zofii Kossak-Szczuckiej *Gość oczekiwany*. Spektakl organizował i przedstawiał parafialny zespół teatralny, który działał pod przewodnictwem proboszcza. Dwie grupy oazowe spotykały się pod kierownictwem proboszcza raz w tygodniu. Spotkania te odbywały się w dwu salkach katechetycznych w dolnej kondygnacji kościoła²⁶³. Spotkania tych grup miały na celu m.in. rozważanie Pisma św., a także śpiewanie i nauka pieśni religijnych.

Od listopada 1992 r. istnieje Grupa Misyjna. Jej zadaniem jest rozbudzanie świadomości misyjnej i dzielenie się wiarą oraz środkami materialnymi z ludźmi z krajów ewangelizowanych. Ważnym aspektem działalności takich grup jest również modlitwa w intencji misjonarzy i misji oraz wzbudzanie powołań misyjnych²⁶⁴. W 1992 r. powstała Grupa Charytatywna dla opieki nad ludźmi chorymi, samotnymi i biednymi²⁶⁵. Istnieje również Służba Liturgiczna Ołtarza, którą tworzy młodzież ucząca się²⁶⁶. Dla pogłębiania wiary oraz życia religijnego bierze ona udział w nabożeństwach, a swym udziałem uświetnia uroczystości. Młodzież z tej grupy służy do mszy św., czyta modlitwę wiernych i śpiewa pieśni, nie tylko w niedzielę, ale także w dni powszednie.

Kolejnym stowarzyszeniem jest Koło Przyjaciół Seminarium Duchownego w Sandomierzu powstałe w 1990 r.²⁶⁷ Jego zadaniem

²⁶² Tamże, Złota Księga Różańca Rodzinnego i Żywego, b. s.

²⁶³ AAP, 136a, Parafia Lipnica. Dzikowca, Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej za rok 1977, 1978, 1980, 1981, 1982.

²⁶⁴ AP Lipnica, KPL, s. 11.

²⁶⁵ Tamże, KPL, s. 11.

²⁶⁶ Tamże, Księga Ogłoszeń, b. s.

²⁶⁷ Tamże, Księga Ogłoszeń, b. s.

jest modlitwa w intencji powołań kapłańskich, jak również wypełnianie zobowiązań modlitewnych w różnych intencjach oraz wspieranie seminarium dobrowolnymi ofiarami. W parafii są również ministranci, lektorzy, schola. Spotkania formacyjne odbywają się co dwa tygodnie²⁶⁸. Wszystkie te grupy duszpasterskie, szczególnie dzieci i młodzieży, chętnie biorą udział w liturgii. Duża w tym zasługa duszpasterza parafii lipnickiej.

3. Powołania kapłańskie i zakonne

Wyrazem żywotności, a zarazem oznaką poziomu religijnego każdej parafii są powołania kapłańskie i zakonne. W parafii Lipnica odnotowano wiele powołań. Wielkie zaangażowanie parafian przy budowie kościoła i plebanii, a także organizowaniu jej struktur oraz gorliwość pierwszych duszpasterzy nowo powstałej zaowocowały kolejnymi licznymi powołaniami kapłańskimi. Pierwsza msza św. prymicyjna rodaka lipnickiego została odprawiona w tutejszym kościele w 1985 r.

Pierwszym kapłanem, który pochodził z Lipnicy, był Jan Tyburczy-Sołtys. Urodził się on 25 stycznia 1871 r. Był synem Józefa i Marii z Tyburczych. Wiadomo jest tylko, iż był kapłanem diecezji lwowskiej i pracował w okresie międzywojennym w powiecie Zaleszczyki jako wikariusz w parafii Turlycze i jako proboszcz w parafii Szczytowce. Po wkroczeniu Armii Czerwonej na te tereny ślad po ks. J. Tyburczym-Sołtysie zaginął. Są dwie hipotezy jego śmierci. Pierwsza z nich mówi, że został zamordowany przez Ukraińców, druga, że zmarł w łagrze sowieckim²⁶⁹. Aktualnie żyje 11 kapłanów wywodzących się z Lipnicy.

Ks. Adam Sudół, syn Jana i Teresy Straub, urodził się w Lipnicy 7 kwietnia 1920 r. Po skończeniu V klasy szkoły powszechnej w rodzinnej miejscowości, w 1931 r. został przyjęty do Gimnazjum im. ks. S. Konarskiego w Rzeszowie. W 1939 r. wstąpił do Małego Seminarium w Przemyślu, uczęszczając jednocześnie do Gimnazjum im. Morawskiego w Przemyślu-Zasaniu. Tu w maju 1939 r. zdał maturę i wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu. Studia teologiczne odbył w przeniesionym w czasie wojny do Brzozowa Seminarium Duchownym Diecezji Przemyskiej. Świecenia kapłańskie przyjął w Brzozowie 30 grudnia 1944 r. Po święceniach przez trzy miesiące przebywał w seminarium w lesie brzozowskim, a następnie przez 6 miesięcy w domu rodzinnym

²⁶⁸ Wywiad z ks. proboszczem Edwardem Ożogiem (ur. 1941 r.) z dnia 14.10.2002 r.

²⁶⁹ Informacje na temat ks. J. Tyburczego-Sołtysa por. W. Mrocza, Lipnica wieś królewska, s. 141; Tenże, Pierwsi wykształceni Lipniczanie, „Ziemia Kolbuszowska” nr 2, 2000, s. 18-19.

w Lipnicy. Jako kapłan pracował na placówkach: Miechocin, Majdan Królewski, Rzeszów-Fara, Krosno-Fara, Hyżne, Stalowa Wola, Przeworsk-Fara. W 1964 r. został proboszczem w Muninie, a w latach 1967-1995 pracował jako proboszcz i dziekan w Sanoku-Farze. Pełnił także funkcję archiprezbitera sanockiego w latach 1979-1984. Od 1979 r. jest kanonikiem Kapituły Brzozowskiej. Został wyróżniony tytułem honorowego członka „Solidarności”. Obecnie mieszka jako emeryt w parafii Sanok-Fara²⁷⁰.

O. Jan Sykstus Koniarz, syn Stanisława i Marii Wilk, urodził się 5 stycznia 1934 r. w Lipnicy. Po skończeniu siedmioklasowej szkoły podstawowej w rodzinnej miejscowości, został w 1948 r. przyjęty do postulatu Zakonu Braci Mniejszych św. Franciszka – Konwentualnych i kontynuował naukę w gimnazjum w Głogówku Śląskim. Tam w 1950 r. zdał tzw. „małą maturę”. Następnie rozpoczął nowicjat w Krakowie, gdzie 12 września 1951 r. złożył pierwsze śluby. Dalszą formację zakonną, jak również naukę w szkole licealnej, kontynuował w latach 1951-1953 w Niepokalanowie. Tam też złożył egzamin maturalny. Studia filozoficzno-teologiczne i przygotowanie do kapłaństwa odbył w Krakowie. W tym mieście złożył śluby wieczyste 4 października 1955 r. Święcenia kapłańskie przyjął w tym samym mieście 25 stycznia 1959 r. z rąk bpa Karola Wojtyły. Po kilku miesiącach przygotowań do pracy duszpasterskiej w Krakowie, w 1960 r. rozpoczął pracę jako wikariusz w nowo organizowanej placówce oo. Franciszkanów Konwentualnych w Krośnie w diecezji przemyskiej²⁷¹. Następnie pracował jako katecheta lub wikariusz w parafiach: Wrocław (parafia pw. św. Karola Boromeusza) – 1962, Wleń koło Jeleniej Góry – 1965, Krosno n/Wisłokiem (parafia pw. Nawiedzenia NMP) – 1966, Kalwaria Pałacowska – 1977, Przemyśl (parafia pw. św. Marii Magdaleny) – 1983. W latach 1989-1992 był proboszczem w parafii franciszkańskiej w Dąbrowie Górniczej. Następnie od 1992 r. pracował w klasztorze w Radomsku, a od 1998 r. w Horyńcu jako wikariusz. Tam przebywa do chwili obecnej²⁷².

O. Jan Tymoteusz Siębor, syn Michała i Anny Ungeheier, urodził się 8 stycznia 1934 r. w Lipnicy. Po skończeniu siedmioklasowej szkoły lipnickiej, w 1948 r. został przyjęty do postulatu Zakonu Braci Mniejszych św. Franciszka – Konwentualnych

²⁷⁰ A. Sudoł, *Polska Ojczyzna moja*, cz. 1-2, Sanok 1999.

²⁷¹ KDP, R. 59 (1973), z. 3, *Zmiany w diecezji*, s. 80.

²⁷² Relacja O. Sykstusa Koniarza (ur. 1934 r.) z dnia 3.03.2003 r.; *Album Generale Ordinis Fratrum Minorum Conventualium*, Roma 1985, s. 210; *Duchowieństwo Diecezjalne oraz członkowie Męskich Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego*, Zabki 2002, s. 723.

i kontynuował naukę w gimnazjum w Głogówku Śląskim. Tam w 1950 r. zdał tzw. „małą maturę”. W tymże roku rozpoczął nowicjat w Krakowie, gdzie złożył pierwsze śluby 12 września 1951 r. Dalszą formację zakonną, jak i naukę w szkole licealnej, kontynuował w Niepokalanowie w latach 1951-1953, składając na koniec egzamin maturalny. Studia filozoficzno-teologiczne i przygotowanie do kapłaństwa odbył w Krakowie w latach 1953-1955. Następnie w latach 1955-1958 studiował teologię na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w Lublinie. Śluby wieczyste złożył 4 października 1955 r. Święcenia Kapłańskie przyjął 20 grudnia 1958 r. w Lublinie²⁷³. Pracował na kilku placówkach w Polsce, m.in. w Legnicy. W pierwszej połowie lat 60. wyjechał do USA. Pracował w parafiach diecezjalnych w Nowym Jorku, m.in. w parafii pw. św. Jadwigi i przy kościele pw. św. Jacka (dzielnica Floral Park)²⁷⁴. Obecnie pracuje jako wikariusz przy kościele St. Ladislaus w Nowym Jorku, w dzielnicy Hempstead²⁷⁵.

O. Mieczysław Gustaw Tyburczy, syn Józefa i Zofii Puk, urodził się 21 sierpnia 1934 r. w Lipnicy. W 1948 r. ukończył w rodzinnej miejscowości szkołę podstawową i rozpoczął formację oraz dalszą naukę w Zakonie Braci Mniejszych św. Franciszka – Ojców Kapucynów w Rozwadowie. Tam zdał tzw. „małą maturę”. Nowicjat rozpoczął 20 lipca 1950 r.. Pierwszą profesję zakonną złożył 21 sierpnia 1951 r., a śluby wieczyste 8 grudnia 1955 r. Święcenia kapłańskie przyjął 17 czerwca 1958 r. w Krakowie²⁷⁶. W tym też roku został skierowany przez władze zakonne na studia teologiczne na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W późniejszym czasie uwieńczył je obroną pracy magisterskiej. Od 1959 r. pracował w nowicjacie w Sędziszowie Małopolskim. Ponownie został delegowany na studia specjalistyczne na KUL z zakresu biblistyki. Ukończył je otrzymaniem stopnia licencjata nauk biblijnych. Następnie w latach 1971-1973 pracował w parafii kapucyńskiej w Bytomiu. Od 1973 r. pracował we Wrocławiu w parafii pw. św. Augustyna, gdzie w okresie 1979-1988 był gwardianem

²⁷³ Album Generale Ordinis Fratrum Minorum Conventualium, Roma 2000, s. 345; Relacja O. Sykstusa Koniarza (ur. 1934 r.) z dnia 3.03.2003 r.; AP Lipnica, Liber bapstisatorum 1908-1944, s. 167.

²⁷⁴ Relacja ks. Michała Dzióby (ur. 1950 r.), proboszcza z Majdanu Łętawskiego, z dnia 2.06.2003 r., który kilkakrotnie przebywał w USA w latach 1984-1998 i spotykał się z o. J. T. Sięborem.

²⁷⁵ Internet; http://www.mychurchandtown.com/rovillecentre/stladislaus_hempstead/parishinfo.html wydruk z dnia 30.05.2003 r. w posiadaniu autora.

²⁷⁶ Katalog Prowincji Krakowskiej Braci Mniejszych Kapucynów, Kraków 2000, s. 53.

i proboszczem. W dziejach tej placówki zapisał się jako gorliwy duszpasterz „Solidarności”. Następnie w latach 1988-1991 był proboszczem i gwardianem w parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Krośnie. W latach 1991-1999 pracował ponownie w Sędziszowie Małopolskim jako wikariusz domu. Pełnił też funkcję wychowawcy i wykładowcy w tamtejszym nowicjacie kapucyńskim. Od 1999 r. do dnia dzisiejszego pracuje w klasztorze w Rozwadowie jako rezydent-rekolekcjonista²⁷⁷.

Ks. Antoni Drapała, syn Jana i Stefanii Kubiś, urodził się w 1947 r. w Lipnicy. Po skończeniu szkoły podstawowej w rodzinnej miejscowości, od 1961 r. kontynuował naukę w Liceum Ogólnokształcącym w Kolbuszowej. Uwieńczył ją egzaminem maturalnym w 1965 r.²⁷⁸ Wtedy to wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu. Studia teologiczno-pastoralne zakończył, przyjmując święcenia kapłańskie, 6 czerwca 1971 r. Pracował kolejno jako wikariusz w parafiach: Łętownia – 1971, Żurawica – 1972, Medynia Głogowska – 1973, Świlcza – 1974, Tyrawa Wołoska – 1977, Osobnica – 1978, Rudnik – 1980, Straszdyde – 1982, Kamień – 1983. Później, po kilkumiesięcznym urlopie, został w 1984 r. skierowany jako wikariusz do parafii Białobrzegi²⁷⁹. W czerwcu 1986 r. wikariusz generalny bp Stefan Moskwa pismem skierowanym do niego, jak również do proboszcza parafii Lipnica, polecił mu podjęcie leczenia i przejście na czasowy urlop zdrowotny z zamieszkaniem w swojej rodzinnej parafii. Ks. Antoni Drapała nie podjął tego polecenia i porzucił kapłaństwo²⁸⁰.

Ks. Edward Rusin, syn Józefa i Zofii Grądzkiej, urodził się 21 listopada 1960 r. w Lipnicy. Szkołę podstawową w 1975 r. ukończył w rodzinnej miejscowości. Egzamin maturalny złożył

²⁷⁷ Relacja ustna O. Ksawerego Knutza – wiceprowincjała (ur. 1965 r.) z dnia 29.05.2003 r. na podstawie akt osobowych, Tyburczy Gustaw OFM Cap., Prowincja Krakowska Braci Mniejszych Kapucynów, Kraków, ul. Loretańska 11; Jubileuszowy Rocznik Diecezji Sandomierskiej 2000, Sandomierz 2001, s. 271.

²⁷⁸ J. Sudoł, Ku dobru i mądrości... Z dziejów historii Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. Janka Bytnara w Kolbuszowej, Kolbuszowa 1998, s. 156.

²⁷⁹ Pracę ks. A. Drapały w poszczególnych parafiach odtworzono na podstawie adnotacji pt. „Zmiany w diecezji” znajdującej się Kronice Diecezji Przemyskiej: KDP, R. 57 (1971), z. 4, s. 164, 166; KDP, R. 60 (1974), z. 1, s. 28; KDP, R. 60 (1974), z. 4, s. 86; KDP, R. 63 (1977), z. 4, s. 91; KDP, R. 64 (1978), z. 1, s. 24; KDP, R. 66 (1980), z. 3-4, s. 137; KDP, R. 68 (1982), z. 5-6, s. 138; KDP, R. 69 (1983), z. 3-4, s. 90; KDP, R. 70 (1984), z. 3-4, s. 104; KDP, R. 70 (1984), z. 5-6, s. 172; KDP, R. 72 (1986), z. 3-4, s. 104.

²⁸⁰ AP Lipnica, Aplikata z dnia 21.06.1986 r.

w 1979 r., wieńcząc nim naukę w Liceum Zawodowym w Kolbuszowej. W tym też roku wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu. Kończąc studia filozoficzno-teologiczne, w 1985 r. obronił pracę magisterską na KUL *Zwyczaj i obrzędy adwentowo-bożonarodzeniowe w dekanacie raniżowskim*. Świecenia kapłańskie z rąk bpa I. Tokarczuka przyjął w Przemyślu 24 czerwca 1985 r. Pracował jako wikariusz w parafiach: Ulanów – 1985, Sanok-Fara – 1987, Przeworsk-Fara – 1989, Rzeszów-Fara – 1990-1995. Na przełomie 1995 i 1996 r. pracował jako kapelan w Szpitalu Wojewódzkim Nr 2 w Rzeszowie i jednocześnie był redaktorem programowym Katolickiego Radia „Via” w Rzeszowie. W 1996 r. wyjechał na roczne stypendium językowe do Wielkiej Brytanii. Po powrocie ze stypendium pracował przez rok w Radiu „Via”. W sierpniu 1998 r. został mianowany proboszczem parafii Miłocin koło Rzeszowa, gdzie wraz z parafianami wybudował nową świątynię poświęconą w 2000 r. W trakcie pracy duszpasterskiej doskonalił się i ukończył w 1995 r. Podyplomowe Studium Dziennikarskie przy PAT w Krakowie, zaś 14 grudnia 1998 r. ukończył studia doktoranckie w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Na Wydziale Nauk Historycznych i Społecznych tej uczelni obronił pracę doktorską *Poglądy i działalność społeczna księdza Stanisława Bełcha na emigracji*. Obecnie jest również diecezjalnym duszpasterzem służby zdrowia i kapelanem myśliwych w rejonie Rzeszowa. Prowadzi wykłady w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie oraz w Instytucie Teologicznym im. św. J. S. Pelczara w Rzeszowie²⁸¹.

Ks. Stanisław Węglarz, syn Józefa i Marii Skórskiej, przyszedł na świat 25 lipca 1962 r. w Lipnicy. Po ukończeniu lipnickiej szkoły podstawowej, od 1977 r. kontynuował naukę w Liceum Ogólnokształcącym w Kolbuszowej. Tam w 1981 r. zdał egzamin maturalny. W tym samym roku wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu. Świecenia kapłańskie przyjął w Przemyślu 21 czerwca 1987 r. Pracował jako wikariusz w parafiach: Krościenko Wyżne – 1987, Pawłosiów – 1989, Przemyśl-Kazanów – 1992. Następnie od 1994 r. był wikariuszem parafii Lutowiska i Dyrektorem Domu Rekolekcyjnego w Ustrzykach Górnych. W 1997 r. został mianowany administratorem, a następnie proboszczem nowopowstałej parafii w Cieszacinie koło Przeworska. W tej miejscowości wraz z wiernymi przyczynił się do wybudowania nowej

²⁸¹ E. Rusin, *Poglądy i działalność społeczna księdza Stanisława Bełcha na emigracji*, Rzeszów 2002, s. 247-248.

świątyni i organizacji struktur parafialnych. Od 2001 r. pracuje jako wikariusz w parafii pw. Chrystusa Króla w Sanoku²⁸².

Ks. Adam Dzióba, syn Bolesława i Anny Tęcza, urodził się 28 stycznia 1966 r. w Lipnicy. Po skończeniu szkoły podstawowej w rodzinnej miejscowości, w 1981 r. wstąpił do Liceum Ogólnokształcącego w Kolbuszowej, gdzie w 1985 r. zdał egzamin maturalny. Później został przyjęty do Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu. W maju 1991 r. obronił pracę magisterską na KUL *Przepowiadanie do młodzieży w świetle współczesnej homiletyki polskiej*. Świecenia kapłańskie przyjął z rąk abpa I. Tokarczuka 15 czerwca 1991 r. w Przemyślu. Od 25 marca 1992 jest kapłanem diecezji rzeszowskiej. W latach 1991-1994 pracował w parafii pw. św. Rocha w Rzeszowie-Słocinie. W latach 1994-1996 studiował teologię pastoralną (specjalizacja – duszpasterstwo rodzin) na KUL, uzyskując w czerwcu 1996 r. stopień licencjata teologii. Kontynuował te studia na poziomie doktoranckim w latach 1996-1998. Od sierpnia 1996 roku kieruje Wydziałem Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezjalnej w Rzeszowie, jest także odpowiedzialnym za Studium Życia Rodzinnego Diecezji Rzeszowskiej. Na przełomie lat 1996 i 1997 mieszkał i pomagał w duszpasterstwie w parafii Mogielnica. Od sierpnia 1997 jest katechetą w parafii Rzeszów-Załęże i równocześnie kontynuuje pracę w duszpasterstwie rodzin²⁸³.

Ks. Adam Węglarz, syn Józefa i Marii Skórskiej, przyszedł na świat 11 grudnia 1966 r. w Lipnicy. W 1981 r. ukończył Szkołę Podstawową w rodzinnej miejscowości. Następnie kontynuował naukę w Liceum Zawodowym w Kolbuszowej, składając w 1985 r. egzamin dojrzałości. W tym też roku wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu. W maju 1991 r. obronił pracę magisterską na KUL *Formacja eucharystyczna młodzieży licealnej do czynnego udziału we Mszy św. w wypowiedzi katechizowanych maturzystów liceów ogólnokształcącego i zawodowego w Kolbuszowej*. Sakramentu kapłaństwa udzielił mu abp I. Tokarczuk 15 czerwca 1991 r. w Przemyślu. Od 25 marca 1992 r. pozostaje kapłanem diecezji sandomierskiej. Pracował jako wikariusz w parafiach: Tarnobrzeg-Serbinów – 1991, Nowa Dęba (parafia pw.

²⁸² Spis duchowieństwa Diecezjalnego w Polsce 1997, Poznań 1998, s. 495; Duchowieństwo Polskie 1994, Poznań 1995, s. 449; Rocznik Archidiecezji Przemyskiej, Przemyśl 2002, s. 526.

²⁸³ Schematyzm Diecezji Przemyskiej 1990. Przemyśl 1991, s. 519; Schematyzm Diecezji Rzeszowskiej, Rzeszów 2001, s. 35, 47, 112; Pedagogika rodziny w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Informator 1997/98, Lublin 1980, s. 15.

MB Królowej Polski) – 1994, Stalowa Wola-Konkatedra – 1998. Od 2002 r. jest wikariuszem w parafii Grębów²⁸⁴.

Ks. Wojciech Szpara, syn Stanisława i Marii Mroccka, urodził się 6 grudnia 1969 r. w Kolbuszowej. W tej miejscowości rozpoczął szkołę podstawową, którą po śmierci matki, a kilka lat później i ojca, kontynuował w Lipnicy. Od 1984 r. kształcił się w Technikum Elektryczno-Mechanicznym w Rzeszowie, gdzie pięć lat później złożył egzamin maturalny. Po odbyciu studiów seminaryjnych w Wyższym Seminarium Duchownym w Przemyślu i Sandomierzu, 20 maja 1995 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa W. Świerzawskiego. Jako wikariusz pracował w parafiach: Skopań – 1995, Ostrowiec Świętokrzyski (parafia pw. Miłosierdzia Bożego) – 1999. Od roku 2001 pracuje w parafii Zarzecze k/Niska²⁸⁵.

Ks. Tomasz Kwaśnik, syn Jana i Józefy Selwa, przyszedł na świat 4 czerwca 1970 r. w Kolbuszowej. Szkołę podstawową ukończył w 1985 r. w Lipnicy. Następnie uczył się w Liceum Zawodowym w Kolbuszowej, gdzie zdał egzamin maturalny w 1989 r. Po odbyciu studiów seminaryjnych w Wyższym Seminarium Duchownym w Przemyślu i Sandomierzu, 20 maja 1995 r. otrzymał sakrament kapłaństwa z rąk bpa W. Świerzawskiego. Jako wikariusz pracował w parafiach: Stany – 1995, Tarnobrzeg-Serbinów – 1997. Od 2001 r. pracuje w parafii Samborzec²⁸⁶.

Z parafii Lipnica pochodzi również 8 sióstr zakonnych. Jeszcze w czasie jej przynależności do parafii Dzikowiec do Zgromadzenia Sióstr Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny wstąpiła s. Anna Priscilla Kurpisz. Od czasu powstania parafii lipnickiej do Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej wstąpiły: s. Krystyna Maria Rusin, s. Helena Kurdziel, s. Zofia Grądzka, s. Danuta Róża Kwaśnik. Do Zgromadzenia Sióstr Duszy Chrystusowej wstąpiła s. Teresa Aurelia Nowak i najmłodsza z sióstr zakonnych z Lipnicy, s. Aneta Drapała. Do Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Bolesnej Trzeciego Zakonu św. Franciszka (siostry serafitki) wstąpiła s. Lucyna Diana Gerlak²⁸⁷.

4. Moralność i tradycje religijne

Na przestrzeni wieków ludność Lipnicy starała się żyć

²⁸⁴ Rocznik Diecezji Sandomierskiej 1997, Sandomierz 1998, s. 507; Jubileuszowy Rocznik Diecezji Sandomierskiej 2000, s. 363.

²⁸⁵ Rocznik Diecezji Sandomierskiej 1997, s. 177; Jubileuszowy Rocznik Diecezji Sandomierskiej 2000, s. 271.

²⁸⁶ Rocznik Diecezji Sandomierskiej 1997, Sandomierz 1998, s. 531; Jubileuszowy Rocznik Diecezji Sandomierskiej 200, s. 339.

²⁸⁷ Rocznik Diecezji Sandomierskiej 1994, s. 324; W. Mroccka, Lipnica wieś królewska, s. 154.

według zasad moralności. Zasadniczo respektowano jej nakazy, jednak niekiedy zdarzały się zachowania jej przeciwne. Wspomnieć tu można o problemie dzieci nieślubnych. Ich liczbę ilustruje poniższa tabela²⁸⁸. Na podstawie tych danych można wyciągnąć wnioski, że liczba dzieci nieślubnych w XIX w. była znacząca. Obecnie liczba dzieci urodzonych w związkach pozamałżeńskich sprowadza się do wyjątkowych przypadków²⁸⁹.

Tab. 9. Liczba dzieci urodzonych w Lipnicy w latach 1850-1861.

Rok	Liczba urodzeń	Liczba dzieci nieślubnych
1850	91	7
1851	102	9
1852	66	2
1853	80	3
1854	53	5
1855	55	-
1856	86	4
1857	105	5
1858	91	8
1859	103	7
1860	93	8
1861	91	6

Do negatywnych zjawisk w życiu religijno-moralnym parafii należy przede wszystkim pijaństwo, handel w niedzielę, kłótnie sąsiedzkie²⁹⁰. Pod względem moralnym na podkreślenie zasługuje trwałość związków małżeńskich w parafii. Do pogłębiania roli i znaczenia sakramentu małżeństwa przyczyniają się różnego rodzaju spotkania. Są to katechezy przedmałżeńskie, funkcjonuje poradnia przedmałżeńska w Kolbuszowej, gdzie narzeczeni są kierowani na spotkania. Poza tym proboszcz przygotowuje narzeczonych do sakramentu małżeństwa specjalnymi pogadankami. Również w czasie misji i rekolekcji zawsze są poruszane sprawy małżeństwa

²⁸⁸ Tab. 9 opracowana na podstawie: W. Mrocza, Lipnica, wieś królewska, s. 62-64.

²⁸⁹ Por. AP Lipnica, Księga Chrztów 1978-2002.

²⁹⁰ Wywiad z ks. E. Ożogiem (ur. 1941 r.) z dnia 14.10.2002 r.

i rodziny²⁹¹. Te wszystkie przedsięwzięcia duszpasterskie, mające na celu dobre przygotowanie narzeczonych do małżeństwa, przynoszą efekty. Zasadniczo w parafii Lipnica, z wyjątkiem dwóch rodzin, nie ma małżeństw rozbitych. Funkcjonuje także tylko jeden związek niesakramentalny²⁹². Sytuacja pod tym względem jest więc bardzo dobra.

Wśród wielu form religijności należy wymienić także pielgrzymki. Z parafii lipnickiej co roku 6 sierpnia wyrusza piesza pielgrzymka do Sanktuarium Przemienienia Pańskiego w Cmolesie. Biorą w niej udział zarówno starsi, jak i młodzież. Są również organizowane pielgrzymki autokarowe do sanktuarium maryjnego w Leżajsku²⁹³.

Wymiar religijny ma też kultywowanie różnych tradycji oraz przekazywanie ich z pokolenia na pokolenie. W wieczór wigilijny przed Bożym Narodzeniem gospodarz przynosił do izby snop zboża oraz wiązkę siana. Siano rozścielano na stole, a słomę na ziemi; miało to symbolizować stajenkę betlejemską. Po ukazaniu się pierwszej gwiazdy zasiadano do wieczerzy. Rozpoczął ją ojciec modlitwą. Po modlitwie łamano się opłatkiem i zwyczajowo składano sobie życzenia. W dzień Bożego Narodzenia słoma nadal zostawała w izbie, bowiem w święto jej nie sprzątano. W dzień św. Szczepana wczesnym rankiem zaczęli chodzić po domach kołędnicy. W Nowy Rok chodzili kołędnicy po tzw. „scodrakach”; były to małe bułki, często formowane jak rogale, które dawano chodzącym po kołędzie dzieciom²⁹⁴.

Znana też była kołęda z Herodem. Uczestniczył w niej Herod, Hetman, dwaj Żołnierze, Żyd, Diabeł oraz Śmierć. Punktem kulminacyjnym przedstawienia była śmierć Heroda ukaranego za niewinnie przelaną śmierć dzieci. Po zakończeniu przedstawienia wszyscy śpiewali kołędy i składali życzenia domownikom. Najczęściej przy odejściu śpiewali:

„Wiwat, wiwat już idziemy, za kołędę dziękujemy,
daj Wam Boże szczęście, zdrowie i bogactwo
w Waszym domu.
Hej, hej kołęda”²⁹⁵.

Znany był także zwyczaj chodzenia z gwiazdą i kołędą w „Trzech Króli”. Zespół kołędników składał się z 4-5 osób.

²⁹¹ AP Lipnica, Księga Ogłoszeń, b. s.

²⁹² Wywiad z ks. E. Ożogiem (ur. 1941 r.) z dnia 14.10.2002 r.

²⁹³ AP Lipnica, Księga Ogłoszeń, b. s.

²⁹⁴ K. Ruszel, Lasowiacy, Rzeszów 1994, s.123-133.

²⁹⁵ E. Rusin, Zwyczaje, obrzędy i wierzenia okresu Adwentu i Bożego Narodzenia w dekanacie raniżowskim, mps BKUL, Lublin 1985, s. 67-68.

Przedstawiał wędrowkę królów do Betlejem. Wszyscy biorący udział w odgrywaniu sceny otrzymywali różne dary²⁹⁶.

Środa Popielcowa rozpoczynała okres Wielkiego Postu. W tym dniu obowiązywał zakaz jedzenia potraw mięsnych oraz tłuszczów zwierzęcych. W czasie Wielkiego Postu nie wolno było jeść nabiału i jaj. Spożywano je dopiero w okresie Wielkanocy. Od XX w. rygory obowiązujące w czasie postu uległy złagodzeniu²⁹⁷.

Bardzo ciekawą tradycją, charakterystyczną dla Dzikowca, jest pełnienie straży przy Grobie Chrystusa. W Dzikowcu tradycja ta sięga XIX w. Obecnie jedynie w Wielką Niedzielę straż grobowa ubiera się w stare lasowiackie sukmany i występuje w nich w czasie rezurekcji. Przed 1977 r. lipniczanie wchodziłi w skład straży grobowej w Dzikowcu. Straż ta ubiera się w mundury Ochotniczej Straży Pożarnej, zachował się jednak ten sam zwyczaj wygłaszania mowy przed grobem w Wielki Piątek i przed procesją rezurekcyjną w Wielką Niedzielę²⁹⁸.

W dzień przesilenia letniego, w święto św. Jana obchodzono sobótki; palono na wzgórzach ogniska²⁹⁹. Po żniwach urządzano dożynki. Odbываły się one zawsze 15 sierpnia, w święto Matki Bożej Zielnej. Świącono wówczas wieńce dożynkowe. W ten dzień podczas mszy św. święci się też bukiety, w skład których wchodzi różnego rodzaju zioła i kwiaty. Wśród obrzędów popularne jest też poświęcanie owsa w święto św. Szczepana, ziarna siewnego w dniu 8 września oraz wianków z ziół i kwiatów na zakończenie Oktawy Bożego Ciała³⁰⁰.

* * *

Zamiarem niniejszego artykułu było przedstawienie historii parafii Lipnica w latach 1978-2002. Parafia ta powstała w 1978 r. po wydzieleniu jej z parafii Dzikowiec, do której należała przez ponad 400 lat. Przez stulecia Lipnica była jedną z największych wsi w powiecie sandomierskim. Niewątpliwie wpływało to na jej rozwój i dobre funkcjonowanie. Miejscowa ludność utrzymywała się głównie z rolnictwa i handlu. Mieszkańcy Lipnicy byli doświadczani przez liczne epidemie. W 1874 r. została wybudowana kaplica jako wotum ludu za oddalenie zarazy, która pochłonęła ponad sto osób. Kaplica pw. Matki Bożej Pocieszenia była najważniejszym

²⁹⁶ Tamże, s. 68.

²⁹⁷ K. Ruszel, op. cit., s. 136.

²⁹⁸ W. Mroczka, Lipnica, wieś królewska, op. cit, s. 140

²⁹⁹ K. Ruszel, Lasowiacy, op. cit., s. 147.

³⁰⁰ Tamże, s. 148; AP Lipnica, Księga Ogłoszeń, b. s.

miejszem kultu religijnego dla społeczności wsi. W czasie I i II wojny światowej wieś zbytnio nie ucierpiała.

Obecnie życie parafian skupia się wokół kościoła parafialnego, który został wybudowany w 1977 r. i nosi wezwanie Matki Bożej Pocieszenia. Pierwszym proboszczem w Lipnicy był ks. Michał Józefczyk, który ofiarnie zajął się budową kościoła. Jego następcą został ks. Edward Ożóg, który dokończył dzieło poprzednika. Zajął się też budową plebanii oraz wszelkimi pracami związanymi z doprowadzeniem parafii do właściwego funkcjonowania; tę funkcję sprawuje do chwili obecnej. Życie miejscowej ludności przeniknięte jest religijnością. Oprócz uczestnictwa w nabożeństwach parafianie tworzą rozmaite stowarzyszenia. Tu wzrastają powołania kapłańskie i zakonne.

Istnienie i działalność parafii posiadają wiele aspektów. W miarę możliwości starano się je ukazać w tej pracy. Nie udało się odnaleźć dokumentu erekcyjnego parafii, który stanowiłby cenne źródło informacji o jej powstaniu. Wydaje się, że autorka zdołała dokonać zamierzonego celu – ukazania parafii Lipnica na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza, z uwzględnieniem różnych aspektów jej istnienia i funkcjonowania. Nagromadzony materiał może w przyszłości posłużyć do prowadzenia dalszych szczegółowych badań na temat omawianej jednostki duszpasterskiej.

Wykaz skrótów: AAP – Arch. Archidiec. w Przemyślu; AD-RDR – Arch. Duszp. Rodzin Diec. Rzeszowskiej; AWKZRz – Arch. Woj. Konserw. Zabytków w Rzeszowie; b. m. w. – bez miejsca wydania; b. s. – bez stron; HKP – Historia Kościoła w Polsce pod red. B. Kumor, Z. Obertyński; KDP, KPD, KPL – Kronika Diec. Przem., parafii Dzikowiec i Lipnica; WAPRz – Woj. Arch. Państw. w Rzeszowie.